

СОЛИҚ ва БОЖЖОНА ХАБАРЛАРИ

1994 йил январдан чиқа бошлаган, ҳафтада бир марта чоп этилади

№ 15 (1339) • 2020 йил 14 апрель

ISSN 2010-524X

✓ **БУХГАЛТЕРГА ТАВСИЯЛАР**

МАРТ ОЙИ УЧУН ҚҚС ХИСОБ-КИТОБИ ҚАНДАЙ ТЎЛДИРИЛАДИ

Бухгалтерларни қизиқтираётган савол бор: харидорлар электрон ҳисоб-варақ-фактураларнинг ҳаммасини тасдиқламаган бўлсалар, 2020 йил март ойи учун ҚҚС ҳисоб-китобини қандай қилиб тўғри тўлдириш мумкин?

Ўзбекистондаги махсус бухгалтерлар портали buxgalter.uz муаммони қуйидагича ҳал этишни таклиф этади.

ҚҚС бўйича электрон ҳисобот тизими ҳозирча ЭХФ тизимига қатъий боғлиқликда ишласлигини қайд этиб ўтамиз. Шунга қарамай, ҳисобварақ-фактуралар ва бажарилган ишлар далолатномаларини тақдим этиш ва имзоланиш ҚҚС бўйича ҳисобот даврининг сўнгги саналарига-ча (ҳисобот ойдан кейинги ойнинг 20-санаси) чўзмай, ўз вақтида амалга ошириш лозим.

ҚҚС ҳисоб-китобидаги «Ҳисоб-варақ-фактуралар рўйхатини юклаб олиш» тугмачаси ҳозирча сизга қулайлик яратиш учун яратилган ёрдамчи дастак ҳисобланади. Унинг востасида тасдиқланган – ЭРИ билан имзоланган ҳисобварақ-фактуралар бўйича «E-factura» электрон ҳисоб-

варақ-фактуралар тизими маълумотлар базасидан ҚҚС ҳисоб-китобига 4 ва 5-иловаларга файл-шаблон автоматик равишда тўлдирилади.

ҚҚС бўйича солиқ даври ой ҳисобланади, тегишинча, ҚҚС бўйича ҳисоб-китоб (шакл коди – 10006_13) ҳам ортиб бормайдиган якун билан тўлдирилади (СК 259-м.). Масалан, март ойи учун ҳисоботда фақат март ойидаги кўрсаткичларни акс эттиришингиз зарур.

Бунда Ҳисоб-китобнинг электрон шаклида 3-«Ҳисобга олинадиган кўшилган қиймат солиғи суммаси ҳисоб-китоби» иловаси ва 7-«Йил бошидан товарларни (хизматларни) реализация қилиш бўйича

2-бетда →

МАСОФАДАН ТУРИБ ИШЛАЁТГАНДА I ЧОРАКНИ ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ТЎҒРИ «ЁПИШ» МУМКИН

2020 йил I чораги учун солиқ ва молиявий ҳисоботларни топширишнинг кизгин палласи келди. Барча бошланғич ҳужжатларни ҳисобга олган ҳолда уларни белгиланган қондаларга мувофиқ ёпиш, бухгалтерия дастурларида қайд этиш зарур. Карантин пайтида буни амалга ошириш осон эмас, бироқ шундай қилишга тўғри келади. buxgalter.uz тавсияларидан фойдаланинг.

Биринчидан, сизга ЭХФ сервиси ёрдам беради. Унинг ёрдамида:

- 2020 йил январь-март ойларида кимлар ҳисобварақ-фактураларни ва бажарилган ишлар далолатномаларини сизга тақдим этганини таҳлил қилишингиз;

- бу даврда контрагентлардан қайси бирига уларни тақдим этганини тизими текширишингиз;

- ушбу маълумотларни бухгалтерия дастуридаги ҳисоб маълумотлари билан солиштиришингиз мумкин.

Сўнг қуйидагиларни амалга оширишингиз зарур:

- масофадан туриб ишлашга ўтган пайтингиздан бошлаб олинган ҳужжатлар – Телеграм-каналлардаги фото-ҳисоботлар, файллар, ходимлар почта орқали сизга жўнатган ҳужжатларнинг фотосурати ва скриншотларини текширишингиз. Улар буйруқлар, иш вақти ҳисобини юритиш табеллари, савдо агентларининг ҳисоботлари, хизмат сарфлари ва корпоратив картадаги маблағлардан фойдаланиш бўйича бўнақ ҳисоботлари ва бошқалар бўлиши мумкин;

- «Банк-мижоз» ёки «Интернет-банкнинг» тизими ёрдамида шакллантириб, банк счётларидаги, шу жумладан КПКдаги маблағлар ҳаракати бўйича банк кўчирмасини таҳлил қилишингиз;

- контрагентларингиз билан ҳисобот давридаги солиштириш далолатномаларини имкон қадар электрон кўринишда сўрашингиз ва тузишингиз;

- масофадан туриб ишлашга ўтаётганда бухгалтерия ҳақиқатда олган барча ҳужжатларни бухгалтерия ҳисобида қайд этмаган бўлсангиз, ижрочилар берган ахборот асосида ёки солиштириш далолатномаларига кўра уларни тиклашга уриниб кўришингиз;

- 2020 йил I чораги учун айланма-сальдо қайдномасини шакллантириб, у «қизариб қолмаганини» текширишингиз;

- контрагентлар билан барча ҳужжатлар расмийлаштирилиб, ҳисобда акс эттирилгач – март ойи учун ҚҚСни ёки 2020 йил I чораги учун айланмадан олинадиган солиқни ҳисоблашингиз (ушбу солиқларни тўловчилар томонидан)

2-бетда →

✓ **БУХГАЛТЕР – БУХГАЛТЕРГА**

КАРАНТИН: БОШЛАНҒИЧ ҲУЖЖАТЛАР БИЛАН ҚАНДАЙ ИШЛАНАДИ

Бухгалтерия, кадрлар бўлими, юридик хизмат ходимлари ўзини ўзи яққалаш даврида ҳам ишни тўхтатмасликлари учун файллар, бошланғич ҳужжатларни йиғишлари, уларнинг кўчирма нусхаларини тайёрлаб, сканерлаб, кўчириб олиб, уйдаги компьютерларига бухгалтерия ва бошқа дастурларни ўрнатишлари лозим эди. Бу ишларни амалга оширгандан кейин улар бошқа муаммога тўкнаш келдилар: энди бошланғич ҳужжатларни қандай ёзиб бериш, имзолаш, топшириш ва олиш мумкин? Масалан, озиқ-овқат дўкони ёки дорихонанинг бугунги кундаги реализацияси кўрсаткичларини қандай олиш мумкин?

5-бетда →

МАРТ ОЙИ УЧУН ҚҚС ХИСОБ-КИТОБИ ҚАНДАЙ ТЎЛДИРИЛАДИ

1-бетда айланмалар» иловаси йил бошидан шакллантирилади ва ортиб борувчи яқун билан жамланади. Бу мазкур солиқ бўйича со-

лиқ маъмуриятчилиги учун, шунингдек у бўйича Шахсий ҳисобрақам карточкаси тўғри шакллантирилиши учун зарур.

! *Ҳисоб-китоби тўлдираётганда ҳаммасини тўғри тўлдириганингизни текширинг:*

- ҚҚС ҳисоб-китобига иловаларнинг номлари ва сатрларини диққат билан ўқинг;
- ҚҚС ҳисоб-китобига 4, 5 ва 6-иловаларга киритилган суммаларни сақлаш ёки жўнатиш пайтида унга илова қиладиган Ҳисоб-китобга худди шу иловаларнинг Excel форматдаги файл-шаблонлари билан тийинига солиштиринг;
- ҚҚС ҳисоб-китобига 4, 5 ва 6-иловаларни тўлдираётганда файл-шаблонлардаги етказиб берувчилар ва харидорларнинг СТИРи тўғри кўрсатилганини текширинг.

Мисол учун, ҚҚС ҳисоб-китобининг ўзида 5-«Реализация қилинган товарлар (хизматлар) бўйича ҳисобварақ-фактуралар (ҳисобварақ-фактура ўрнини босадиган ҳужжатлар) реестри» иловасини тўлдирган бўлсангиз, Excel форматда илова қилинадиган файл-шаблонда ҳам 5-илвани (файл-шаблоннинг иккинчи варағи) тўлдириш лозим.

Ҳисоб-китобнинг ўзидаги 4, 5 ёки

6-иловаларда кўрсатилган кўрсаткичлар суммаси файл-шаблонларда кўрсатилган худди шу кўрсаткичлар суммасидан лоақал 1 тийинга фарк қилган тақдирда, ҳисоботни сақлаш чоғида 143-кодли «Амалга оширилган ҳисобварақ-фактуралар бўйича ҳисобот суммаси илова қилинган файлдаги суммага мувофиқ эмас» дейилган хабар ила хатога йўл қўйганингизни кўрасиз.

! *ҚҚС шаклини тўлдиришга оид айрим жиҳатлар my.soliq.uz сайтидаги шаклга йўриқномада кўрсатилган.*

МИСОЛ. 2020 йил март ойи учун ҚҚС ҳисоб-китобини тўлдириши «XXX» корхонасининг кўрсаткичлари:

- 2020 йил январь ойи учун:
соф тушум – 35 299 500 сўм;
ҳисобланган ҚҚС – 5 294 925 сўм (35 299 500 x 15%);
харид қилинган хом ашё (товарлар, хизматлар)нинг етказиб бериш қиймати – 268 556 097 сўм;
ҳисобга олинган ҚҚС суммаси – 40 283 414,55 сўм (268 556 097 x 15%);
2020 йил февраль ойи учун:
соф тушум – 35 299 500 сўм;
ҳисобланган ҚҚС – 5 294 925 сўм (35 299 500 x 15%);
харид қилинган хом ашё (товарлар, хизматлар)нинг етказиб бериш қиймати – 18 948 150,63 сўм;
ҳисобга олинган ҚҚС суммаси – 2 842 222,59 сўм (18 948 150,63 x 15%).
2020 йил март ойи учун:
соф тушум – 95 863 200 сўм;
ҳисобланган ҚҚС – 14 379 480 сўм (95 863 200 x 15%);
март ойида хом ашё харид қилинмаган.
Энди 2020 йил март ойи учун ҚҚС ҳисоб-китоби ва унга 4 ва 5-иловаларни тўлдирамиз.

МАСОФАДАН ТУРИБ ИШЛАЁТГАНДА I ЧОРАКНИ ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ТЎҒРИ «ЁПИШ» МУМКИН

1-бетда ва солиқ ҳисоботини тақдим этишингиз:

- 15 апрелдан кечиктирмай – айланмадан олинadиган солиқ бўйича (СК 470-м. 3, 4-қ.қ.);
- 20 апрелдан кечиктирмай – ҚҚС бўйича (СК 273-м. 1, 2-қ.қ.);
- таннархни шакллантиришингиз, даромадлар ва харажатлар счётларини (9000-«Асосий (операцион) фаолиятдан даромадлар ҳисоби счёти», 9100-«Реализация қилинган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) таннарх ҳисоби счёти», 9300-«Асосий фаолиятдан бошқа даромадлар ҳисоби счёти», 9400-«Давр харажатлари хи-

соби счёти», 9500-«Молиявий фаолиятдан даромадлар ҳисоби счёти», 9600-«Молиявий фаолиятдан харажатлар ҳисоби счёти», 9700-«Фавқулодда фойдалар (зарарлар) ҳисоби счёти») ёпишингиз;

• фойда солиғини ҳисоблашингиз (ушбу солиқни тўловчилар томонидан) ва ҳисобда Дт 9810 Кт 6410 провoдкaси ёрдамда акс эттиришингиз;

Фойда солиғи ҳисоб-китобини (3-илова, АВ томонидан 24.02.2020 йилда 3221-сон билан рўйхатдан ўтказилган) 20 апрелдан кечиктирмай солиқ органларига тақдим этишингиз (СК 339-м., 5-қ., 1-б., 340-м., 480-м.).

! *Диққат! Фойда солиғи бўйича бўнақ тўловларини тўласангиз (СК 340-м., 2-қ.), 2020 йил II чораги учун фойда солиғи бўйича бўнақ тўловлари тўғрисида маълумотномани ДСИга тақдим этишингиз мақсадга мувофиқлигини аниқланг (3.04.2020 йилдаги ПФ-5978-сон Фармоннинг 15-б.). Фойда солиғи бўйича бўнақ тўловлари тўғрисида маълумотнома шакли my.soliq.uz сайтида жойлаштирилган, шакл коди – 10201_11.*

Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот ва Бухгалтерия балансини шакллантиришингиз (1-2-иловалар, АВ томонидан 24.01.2003 йилдаги 1209-сон билан рўйхатдан ўтказилган).

! *Молиявий ҳисобот Қоидаларга (7-илова, АВ томонидан 24.01.2003 йилда 1209-сон билан рўйхатдан ўтказилган) мувофиқ тўлдирилади. Уни йирик корхоналар 25 апрелгача тақдим этадилар (Низомнинг 1–4-бандлари, АВ томонидан 3.07.2000 йилда 942-сон билан рўйхатдан ўтказилган) қуйидагилар бундан мустасно:*

- ҳисобот чораги тугагач 40 кун ичида чораклик ҳисобот тақдим этадиган вазирликлар, идоралар, ассоциациялар, корпорациялар, концернлар ва давлат мулкни бошқарувчи бошқа органлар;
- йилда 1 марта, ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 25 мартидан кечиктирмай молиявий ҳисобот тақдим этадиган хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар ва хорижий фирмаларнинг ваколатхоналари;
- йилда 1 марта, ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 15 мартгача молиявий натижалар тўғрисида ҳисобот тақдим этадиган юридик шахс мақомига эга бўлган бюджет ташкилотлари;

- йилда 1 марта, ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 15 февралдан кечиктирмай молиявий натижалар тўғрисида ҳисобот тақдим этадиган микрофирмалар ва кичик корхоналар.
- Бошланғич ҳужжатларнинг ҳаммаси олингани ва ҳисобда акс эттирилгани юзасидан кўнглингиз тўлмаслиги мумкин. Карантиндан чиққач, ҳисоб маълумотларида қандайдир хатоликларни топсангиз:
- уларга тузатиш киритиш ва кейинги ҳисобот давридаги молиявий ҳисоботда инobatта олиш (Қоидаларнинг 15-б.);
- зарурат туғилганда солиқ ҳисоботларини қайта топшириш мумкин (СК 83-м. 1-қ.).

Татьяна ЛИМАРЕВА.

УШБУ СОНДА:

- **БУХГАЛТЕРГА ТАВСИАЛАР**
– Март ойи учун ҚҚС ҳисоб-китоби қандай тўлдирилади
– Масофадан туриб ишлаётганда I чоракни қандай қилиб тўғри «ёпиш» мумкин **1-2-бетлар**
- **БУХГАЛТЕР – БУХГАЛТЕРГА**
– Карантин: бошланғич ҳужжатлар билан қандай ишланади **1-5-бетлар**
- **СОЛИҚ СОЛИШ**
– Қандли чой – ҳисобда
– Кўчмас мулк чиқиб кетишда улуш ҳисобига берилганда
– Мажбуриятларни эътироф этиш муддатлари
– ҚҚСдан озод этилган тиббий буюмларни реализация қилиш
– Ипотекда ЖШДС бўйича имтиёз
– Касаллик варақаси: нормадан ортқича тўлов **3-4-бетлар**

- **НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУҶЖАТЛАР БИЛАН ТАНИШТИРАМИЗ**
– Қаср жамоат жойи ҳисобланади **6-бет**
- **ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИДАГИ ЯНГИЛИКЛАР**
Ўзбекистон Республикасининг Қонуни
– «Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодексларига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» (Кўчирма).
Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорлари:
– «Нефть-газ тармоғининг молиявий баркарорлигини ошириш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида» (Кўчирма);
– «Тамаки маҳсулотлари бозорини янада тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида».
Идораий меъёрий-ҳуқуқий ҳужжат
– ЎзР Бош прокуратураси, ИИВ, ДХХнинг «Суд

- ҳужжати асосида берилган ижро ҳужжатини ёки ижро ҳужжати бўлган суд ҳужжатини узрсиз сабабларга кўра ижро этмаган қардор жисмоний шахснинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклашни таъминлаш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси, Ички ишлар вазирлиги ва Давлат хавфсизлик хизмати Четгара қўшниларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомини тасдиқлаш ҳақида»ги қарори **7-10-бетлар**
- **ТАДБИРКОРГА ЁРДАМ**
– Карантин пайти: ижарани қандай қилиб тўхтатиб туриш мумкин **11-12-бетлар**
- **ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР**
– Қишлоқ хўжалиги бирлашмасини ташкил этиш учун субсидия қандай олинди **12-бет**
- **ЖАВОБ БЕРАМИЗ**
– Хизматлар импортига ҚҚС: айланма амалга оширилган сана **15-16-бетлар**

- Пудрат шартномаси бўйича ҚҚС тўлаш
- Четғирма учун қўшимча ҳисобварақ-фактура
- ТМЗни кирим қилиш санаси – ҳисоб сисётада
- Транспорт хизматларининг импорти: солиқ оқибатлари
- Экспорт шартномалари бўйича ҚҚС
- Туланадиган дивидендлар – харажатлар эмас **13-14-бетлар**
- **БОЖЖОНА**
– Карантин талабларини бузганлик учун жавобгарлик қучайтирилди
- Пандемияга қарши ҳамжиҳатликда курашамиз
- Курсантлар «Е-Та'лим» платформаси орқали ўқитилмоқда
- Товари божжона омборидан ташқариди сақлаш
- Карантин даврида озод этиладилар **15-16-бетлар**

Тахририят аноним хатларга муносабат билдирмасликка ҳақли, лекин қонун ҳужжатларида белгиланган ташқари ҳолларда респондентнинг хоҳишига кўра у ҳақдаги ахборотни учинчи шахсларга бермаслиги мумкин.

«СБХ» газетасида эълон қилинган материалларни тўлиқ ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда қўлайтириш, тарқатишга фақат «NORMA davry nashrlari» МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

ҚАНДЛИ ЧОЙ – ҲИСОБДА

? Компания ходимлари сони 250 кишидан иборат. Компания – умумбелгиланган солиқларни тўловчи ходимлари ва компания меҳмонлари (етказиб берувчилар ва харидорлар) учун чой, қаҳва, қанд ва бошқаларни харид қилади. Қаҳва, чой ва қанда кетган харажатлар компанияга ҚҚС ва фойда солигини солиш мақсадларида қандай акс эттирилади?

– Солиқ оқибатлари харид қилинган маҳсулотларни ҳисобдан чиқариш мақсадларига боғлиқ бўлади.

Фойда солиғи

Солиқ оқибатлари ушбу харажатлар қандай мақсадларда амалга ошириладигани ва улар қандай расмийлаштирилишига боғлиқ бўлади.

Чегирладиган ва чегиримайдиган харажатлар рўйхати очиқ рўйхат ҳисобланади.

2020 йилдан бошлаб Солиқ кодексда фойда солигини ҳисоблашда даромад олиш билан боғлиқ асосланган ва ҳужжатлар билан тасдиқланган харажатлар чегириб ташланиши назарда тутилган.

Ҳар қандай харажатлар, башарти улар ҳеч бўлмаганда куйидаги шартлардан бирига мувофиқ келган тақдирда, иктисодий жиҳатдан ўзини оқлаган харажатлар деб эътироф этилади:

- 1) даромад олишга қаратилган фаолиятни амалга ошириш мақсадида қилинган бўлса;
- 2) шундай тадбиркорлик фаолиятини сақлаб туриш ёки ривожлантириш учун зарур бўлса ёхуд хизмат қилса ва харажатларнинг тадбиркорлик фаолияти билан алоқаси аниқ асосланган бўлса;
- 3) конун ҳужжатларининг қоидаларидан келиб чиқса (СК 305-м.).

Корхона қаҳва, чой, қанд ва бошқа харажатларни иктисодий жиҳатдан асослаб бера олса, уларни чегирладиган харажатлар сифатида ҳисобга олиши мумкин. Масалан, вакилик харажатларини чегирладиган харажатларга киритиш мумкин.

Даромад олишга қаратилган фаолият билан боғлиқ бўлмаган харажатлар, агар конун ҳужжатларига мувофиқ бундай харажатларни амалга ошириш мажбурияти солиқ тўловчининг зиммасига юклатилмаган бўлса, чегириб ташланмайдиган харажатларга киритилади (СК 317-м. 18-б.). Масалан, ходимларнинг дам олишини ташкиллаштириш билан боғлиқ тадбирларга доир харажатлар.

Қўшилган қиймат солиғи

Фойда солиғи бўйича ушбу харажатлар чегиримайдиган харажатлар сифатида акс эттирилган бўлса, улар бўйича ҚҚС ҳисобга олинмайди.

Солиқ тўловчининг шахсий эҳтиёжлари учун фойдаланишга мўлжалланган (фойдаланилган) товарлар, ушбу Кодекснинг 317-моддасига мувофиқ фойда солигини ҳисоблаб чиқаришда харажатлар чегириб ташланмайдиган товарлар сотиб олинганда, улар бўйича ҚҚС ҳисобга олинмайди (СК 267-м. 1-қ. 7-б.).

Корхона чой ва қаҳвани вакилик харажатлари сифатида акс эттирса, улар бўйича ҚҚС ҳам ҳисобга олинмайди (СК 267-м. 1-қ. 5-б.).

Товарга бўлган мулк ҳуқуқининг ўтказилиши ҚҚС солинадиган айланма ҳисобланади (СК 239-м.). Мазкур ҳолатда қаҳва, чой, қанд ва бошқалардан корхонанинг ўзидан фойдаланилмоқда, четга чиқарилмаяпти, шу боис уларнинг ҳисобдан чиқарилиши ҚҚС ҳисоблаш учун айланма бўлмади.

Замира Жўраева, «Norma» МЧЖ эксперти.

КЎЧМАС МУЛК ЧИҚИБ КЕТИШДА УЛУШ ҲИСОБИГА БЕРИЛГАНДА

? Корхона (МЧЖ, умумбелгиланган солиқларни тўловчи) дори воситаларининг улгуржи ва чакана савдоси билан шуғулланади. Иккита муассис-жисмоний шахс – ЎзР резиденти бор, улар устав фондига тенг улушга эга. Улардан бири муассислар таркибидан чиқмоқчи. Корхона балансида но-тирар кўчмас мулк мавжуд, у асосий восита сифатида ҳисобда туради. Чиқиб кетаётганда муассис уни ўз улуши ҳисобига олиб кетмоқчи. Бунда қандай солиқ оқибатлари юзага келиши мумкин?

– Чиқиб кетаётганда муассисга унинг улуши ҳисобига кўчмас мулк берилганда ҚҚС, шунингдек ЖШДС ва фойда солиғи бўйича солиқ оқибатлари юзага келади.

Жамият муассис чиқиб кетаётганда унга тегишли улушнинг ҳақиқий қийматини тўлаши ёки худди шундай қийматдаги натура шаклидаги мол-мулкни бериши шарт. Устав капиталидаги улуш муассиснинг муайян санадаги улушнинг ҳақиқий қиймати ҳисобланмайди. Улушнинг ҳақиқий қиймати жамият соф активларининг унинг улуши миқдори-га мутаносиб қийматининг бир қисмига мос келади («Масъулияти чекланган ҳамда қўшимча масъулиятли жамиятлар тўғрисида»ги Қонуннинг 14-моддаси 3, 4-қисмлари, 22-моддаси 9-қисми.). Ушбу суммани ҳисоблашнинг лозим.

Улушнинг ҳақиқий қиймати муассиснинг устав фондидан улушдан кўп бўлса, ортиқча сумма дивиденд ҳисобланади. Дивидендлар ва фонзлар тарзидаги даромадларга 5 фоизлик солиқ ставка-

си бўйича ЖШДС солинади (СК 41-м. 3-б., 381-м. 2-қ.). Жисмоний шахсга устав фондига қўшган ҳиссаи қайтарилишига, бу пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан амалга оширилаётгандан катъи назар, ЖШДС солинмайди.

Муассислар таркибидан чиқиб кетаётган муассисга бинонинг берилиши товарни реализация қилиш бўйича айланма ҳисобланади ва унга ҚҚС солинади. Реализация қилинаётган (берилмаётган) мол-мулк қиймати солиқ базаси ҳисобланади (СК 239-м. 4-қ. 3-б. «а» кичик банди, 248-м. 1-қ.).

Асосий воситаларнинг чиқиб кетишидан фойда ёки зарар бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги конун ҳужжатларига мувофиқ аниқланади. Асосий воситанинг чиқиб кетишидан фойда олинган бўлса, ушбу сумма фойда солиғини ҳисоблашда жами даромадга киритилади (СК 297-м. 3-қ. 6-б., 298-м. 1-қ.).

Азизахон ТОШХЎЖАЕВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

МАЖБУРИЯТЛАРНИ ЭЪТИРОФ ЭТИШ МУДДАТЛАРИ

? Корхона жисмоний шахсдан бинони ижарага олади. Шартномада ижара суммаси ҳар ойда тўланиши кўрсатилган. Тўлов манбаи сифатида ижара тўловидан ЖШДС тўланади.

ЖШДС бўйича солиқ органлари олдидаги қарз даврда пайтда ҳисобланиши лозим – ой якунлари бўйичами ёки жисмоний шахсга ҳақиқатда ижара ҳақи тўланадиган даврдами?

2019 йил декабрь ойи учун ижара тўлови 2020 йил март ойида тўланадиган бўлса, ЖШДС бўйича ҳисоб-китобда қандай энг кам ижара ставкаси кўрсатилади: 2019 йил декабрь учунми ёки 2020 йил март учунми?

– Жисмоний шахслар билан тузилган шартномаларга кўра ушлаб қолинган ЖШДС бўйича бюджет олдидаги қарз ҳар ойда – ижара хизматлари олинган ойда эътироф этилади.

Бухгалтери ҳисобида қўлланиладиган асосий тамойиллардан бири ҳисоблаб ёзиш тамойилидир. Унга мувофиқ даромадлар ва харажатлар ҳисобда пуллар олинган / тўланган пайтда эмас, улар юзага келган даврда эътироф этилади («Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Қонуннинг 18-моддаси). Солиқ агентлари жисмоний шахсларга ҳисобланган даромадларни, солиқ имтиёзларини, ҳисобланган ва ушлаб қолинган солиқларни улар тааллуқли бўлган солиқ даврида солиқ ҳисоби регистрларида ҳисобга оладилар.

Корхона ҳисоблаб ёзиш тамойилига амал қилган ҳолда, ижара ҳақи бўйича харажатлар ва мажбуриятларни ҳамда бюджет олдидаги мажбуриятларни хизмат олинган даврда эътироф этиши лозим. 2019 йил декабрь

ойи учун ижара бўйича харажатлар ҳам, ижарага берувчи ва бюджет олдидаги ЖШДС бўйича мажбуриятлар ҳам 2019 йил декабрда эътироф этилиши лозим. Ушбу ой учун ҳисобланган ижара ҳақи суммаси 2019 йил декабрь ойи учун жисмоний шахслардан олинмайдиган даромад солиғи ва ягона ижтимоий тўловлар ҳисоб-китобида ҳисобга олиниши лозим (2-илова, АВ томонидан 21.01.2019 йилда 3126-сон билан рўйхатдан ўтказилган).

2019 йил декабрь ойи учун ҳисоб-китобда корхона 2019 йил учун энг кам ставкалардан фойдаланиши лозим (26.12.2018 йилдаги ПҚ-4086-сон қарорга 24-илова). Тўлов манбаида ҳисобланган солиқ суммаси солиқ агенти томонидан солиқ тўловчига даромадлар тўлаш билан бир вақтда, бироқ солиқ ҳисоботи тақдим этиладиган муддатдан кечиктирилмаган ҳолда тўланади.

Эльвира ЖИЛЬЦОВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

ҚҚСдан ОЗОД ЭТИЛГАН ТИББИЙ БУЮМЛАРНИ РЕАЛИЗАЦИЯ ҚИЛИШ

? Корхона дори воситаларининг улгуржи ва чакана савдоси билан шуғулланади. Умумбелгиланган солиқларни тўловчи ҳисобланади. Танометрлар, термометрлар, глюкометрлар ва қондаги глюкозани текшириш тест-полосаларини импорт қиламиз ва маҳаллий ишлаб чиқарувчилардан сотиб оламиз. Ушбу буюмларни реализация қилиш бўйича айланмага ҚҚС солинадими?

– Дори воситаларини, ветеринария дори воситаларини, тиббиёт ва ветеринария учун мўлжалланган буюмларни реализация қилиш бўйича айланма ҚҚС солишдан озод этилади (СК 243-м. 13-б.).

Тасдиқланган Тиббиётга мўлжалланган буюмлар рўйхати (АВ томонидан 12.07.2016 йилда 2809-сон

билан рўйхатдан ўтказилган) мавжуд. Товарингиз ушбу рўйхатга киритилган бўлса, ҚҚС бўйича имтиёзни қўллашингиз мумкин. Масалан, тиббиёт термометри Рўйхатга киритилган бўлса, тегишинча, у ҚҚСсиз реализация қилинади.

Замира ЖўРАЕВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

КАСАЛЛИК ВАРАҚАСИ: НОРМАДАН ОРТИҚЧА ТЎЛОВ

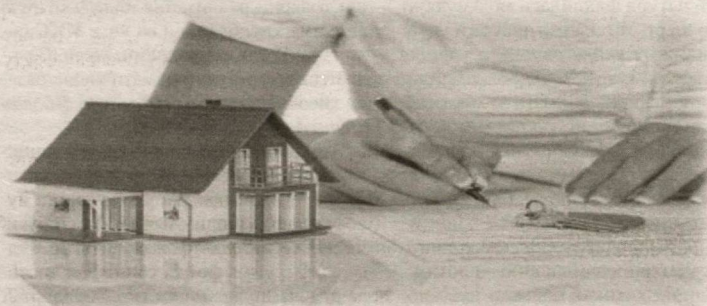
? Касаллик варақалари бўйича тўлов ўртача ойлик иш ҳақидан ва умумий иш стажидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади. Корхонамизда жамоа шартномасига мувофиқ вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик даври учун ходимга тўлиқ маош ҳисобланади.

1. Касаллик варақаси бўйича қўшимча тўловга ижтимоий солиқ солинадими?
2. Фойда солигини ҳисоблашда касаллик варақаси бўйича қўшимча тўлов чегирилладиган харажатларга киритиладими ёки чегирилмайдиган харажатларга тааллуқли бўладими?

– Меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси конун ҳужжатларида белгиланган миқдорда ортиқча тўланган тақдирда, унга нафақат ЖШДС, балки ижтимоий солиқ ҳам солинади.

Вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси бўйича тўлов миқдо-

ри Давлат ижтимоий суғуртаси бўйича нафақалар тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида Низомда (АВ томонидан 8.05.2002 йилда 1136-сон билан рўйхатдан ўтказилган) белгиланган. Одатда нафақа иш ҳақининг 60-80%идан ошмайди.

ИПОТЕКАДА ЖШДС БЎЙИЧА ИМТИЁЗ

? Корхона ходими – ЎзР фуқароси 2019 йилда Президентнинг 22.11.2016 йилдаги қарорига биноан ипотекага квартира сотиб олган. 2017-2020 йилларда шаҳарларда арзон кўп квартираларни қуриш ва реконструкция қилиш дастури доирасида ходимнинг кўп квартираларидан квартира сотиб олишга берилган ипотека кредитлари бўйича асосий қарз ва унга ҳисобланган фоизларни сўндиришга йўналтирилган иш ҳақи суммаси солиқ солишдан озод этилади.

Янги тахрирдаги Солиқ кодексига ипотека кредитларини сўндиришда ЖШДС бўйича имтиёзларни тақдим этишининг янги тартиби белгиланган.

ЎРҚ-599-сон Қонуннинг 4-моддасида белгиланган тартибга мувофиқ 2020 йил 1 январгача қабул қилинган солиқ тўғрисидаги конун ҳужжатларида, шу жумладан Президентнинг ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорларида назарда тутилган солиқлар ва йиғимлар бўйича имтиёзлар уларнинг амал қилиш мuddати тугагунга қадар амал қилади.

ПК-2660-сон қарор билан жисмоний шахслар учун тақдим этилган ЖШДС бўйича имтиёзлар 2020 йилда амал қиладими?

– Ҳа, имтиёз амал қилади.

Президентнинг 22.11.2016 йилдаги ПК-2660-сон қарори билан тасдиқланган тартибга кўра 2017–2020 йилларда шаҳарларда арзон кўп квартираларни қуриш ва реконструкция қилиш дастурини амалга ошириш доирасида кўп квартираларидан квартира сотиб олишга берилган ипотека кредитлари бўйича асосий қарз ва унга ҳисобланган фоизларни сўндиришга йўналтирилладиган иш ҳақи суммаси ва солиқ солинадиган бошқа даромадлар жисмоний шахслар, шунингдек уларнинг оила аъзоларининг (эр-хотинлари, ота-оналари, болалари) солиқ солинадиган даромадига киритилмайди (18-б.).

ЎРҚ-599-сон Қонуннинг 4-моддасида солиқ тўғрисидаги конун ҳужжатларида, шу жумладан Президентнинг ва Вазирлар Маҳкамасининг

қарорларида назарда тутилган солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича имтиёзларнинг амал қилиш даврига чекловлар белгиланган. 2020 йил 1 январгача қабул қилинган ушбу НХҚлардаги имтиёзлар уларнинг амал қилиш мuddати тугагунга қадар амал қилади.

Тегишли равишда, кўп квартираларидан квартира сотиб олишга берилган ипотека кредитлари бўйича асосий қарз ва унга ҳисобланган фоизларни сўндиришга йўналтирилладиган иш ҳақи суммаси ва солиқ солинадиган бошқа даромадлар жисмоний шахслар, шунингдек уларнинг оила аъзоларининг (эр-хотинлари, ота-оналари, болалари) солиқ солинадиган даромадига киритилмайди.

Эльвира ЖИЛЬЦОВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

Этибор беринг!

Президентнинг «Коронавирус пандемияси ва глобал инқироз ҳолатларининг иқтисодий тармоқларига салбий таъсирини юмшатиш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонида (19.03.2020 йилдаги ПФ-5969-сон) коронавирус инфекцияси билан зарарланган ёки зарарланган деб гумон қилиниши муносабати билан карантинга жойлаштирилган ота-оналар (уларнинг ўрнини босувчи шахслар, васийлар, ҳомийлар), шунингдек уларнинг 14 ёшгача бўлган боласини парвариш қилаётган шахсларга ўртача ойлик иш ҳақининг 100% миқдорда вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақаси тўлалиши белгиланган (16-б.).

ЖШДС ва ижтимоий солиқ

Низомда белгиланган миқдорда тўланган нафақа жисмоний шахсларнинг бошқа даромадларига киритилади. Бошқа даромадларга ЖШДС солинади ҳамда уларга ижтимоий солиқ солинади (СК 377-м. 15-б., 403-м. 1-қ.).

Нафақанинг Низомда белгиланган миқдордан ошадиган қисми вақтин-

ча меҳнатга қобилиятсизлик даврида ходимларга тўланадиган қўшимча тўлов ҳисобланади ва ишланмаган вақт учун тўланган тўлов сифатида меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларга киритилади. Меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадларга ЖШДС ва ижтимоий солиқ солинади (СК 371-м. 1-қ., 374-м. 9-б., 403-м. 1-қ.).

Фойда солиғи

Меҳнатга қобилиятсизлик варақалари бўйича қўшимча тўлов фойда солиғини ҳисоблашда чегирилмайдиган харажатлар рўйхатида кўрсатилмаган (СК 317-м.).

Фойда солиғини ҳисоблашда фақат иқтисодий жиҳатдан ўзини оқлаган харажатлар чегирилладиган харажатлар ҳисобланади. Яъни, ҳеч бўлмаганда куйидаги 3 та шартлардан бирига мувофиқ келадиган харажатлар:

1) даромад олишга қаратилган фаолиятни амалга ошириш мақсадида қилинган бўлса;

2) шундай тадбиркорлик фаолиятини сақлаб туриш ёки ривожлантириш учун зарур бўлса ёхуд хизмат қилса ва харажатларнинг тадбиркор-

лик фаолияти билан алоқаси аниқ асосланган бўлса;

3) конун ҳужжатларининг қондаларидан келиб чиқса (СК 305-м. 4-қ.).

Касаллик варақаси бўйича ҳисобланган қўшимча тўловлар айтиб ўтилган шартларга мувофиқ келиш-кеلمаслиги корхонанинг иқтисодий хизмати томонидан солиқ солиш мақсадларида ҳисоб сиеъатини ишлаб чиқиш чоғида ҳал этилади (СК 77-м.). Фойда солиғини тўловчи корхонада ушбу ҳужжат иқтисодий жиҳатдан ўзини оқлайдиган харажатлар рўйхатидан иборат бўлиши мумкин.

Ольга БУСАРОВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

1-бетда

КАРАНТИН: БОШЛАНГИЧ ХУЖЖАТЛАР БИЛАН ҚАНДАЙ ИШЛАНАДИ

Бухгалтер.uz бу масалани бухгалтерлар билан муҳокама қилди. Таътил ва сафарларда масофадан туриб ишлаш тажрибасига эга бўлган бухгалтерлар карантин даврида ҳам ўз функцияларини бажаришга мослашиб олганликлари аён бўлди.

Нурия СУҲРОБОВА, кичик чакана савдо корхонасининг бош бухгалтери:

– Менежерларимиз билан Telegram-гурух тузганмиз, улар товар юклаб жўнатилишига асос бўлган барча юкхат-хисобварақ-фактураларнинг фотосуратларини ҳар куни унга ташлашди. Мен ўз навбатида хисобда – 1С дастурида уларга ишлов бериб, ЭХФ тизимига киритаман. Бундай юкхатларни олдиндан – бир ойга етарлигидан қилиб кўп нусxada қозоғга чиқариб олганмиз. Қолган иш хужжатларини флешкада, уйдаги ва офисдаги

компьютернинг «D» иши дискда сақлаб қўйганман.

Илгари ҳам ишимнинг бир қисмини уйда бажарганман, шу сабабли иш жараёни тўхтаб қолмаслиги учун 1С базасини резервляш ва тиклашга кўникиб қолганман. Бундан ташқари, таъсис хужжатлари ва кадрларга оид хужжатлар, керак бўлганда ишлов бериш зарур бўладиган сўнги буйруқларни ҳам олдиндан сканердан ўтказганман.

Гулчехра АВАЗМАТОВА, йирик фармацевтика корхонасининг бош бухгалтери:

– Раҳбаримиз ҳар куни биз билан қисқа йўғилиш ўтказиб, кўрсатмалар беради, корхонамиздаги ҳар бир хизмат учун масъул шахснинг тайинлайди. Юзага келган шароитда кўпчилик ходимларни ҳақ тўланадиган таътилга чиқардик. Бошқалари қисқартирилган иш жадвали асосида ишламоқда. Ишнинг тўхтатиши мумкин бўлмаганлар, шу жумладан мен масофадан туриб ишлай бошладик.

Карантин пайтида хужжатлар айланмаси тўлиқ электрон шаклга ўтказилгани ҳақида буйруқ чиқардик. Бунда ЭХФ, шунингдек 1С дастуридаги электрон хужжат алмашинуви тизими қўл келмоқда.

Дастлаб ЭХФ тизимида харидорнинг буюртмасини, сўнг ишончномани расмийлаштирамиз, шундан кейин товар юклаб жўнатилиб, хисобварақ-фактура расмийлаштирилади. Карантин пайтига мўлжаллаб олдиндан қозоғга чиқарилган, имзоланган ва муҳрланган юкхатлар асосида товарларни юклаб жўнатамиз. Хужжатларни: буюртма – ишончнома – юкхат-хисобварақ-фактурани расмийлаштириш бўйича бутун

жараён яқунлиниб, товар юклаб жўнатиладиган, экспедиторларимиз тўлдирадидлар. Шундан сўнг менежерларимиз Excel шаклидаги ҳисоботни топширадидлар (электрон почтамага йўллайдилар), унда юкхатлардаги барча маълумотларни акс эттирадидлар, шунингдек уларнинг фотосуратларини илова қилдилар.

Тармоқдаги стационар 1Сни бутули тизимга ўтказдик, кириш имконини чекладик. Ҳар бир ходим, илгари офисда бўлганидек, иш куни давомида дастурдаги функционал вазифаларини бажаради. Қўшимча чат ва дастурда ишлов берилиши зарур бўлган иш кунидаги бошланғич хужжатлар сақланадиган «хужжатлар қутисини» ҳам очдик.

бошқаларни – менежер-экспедиторларимиз расмийлаштирилган ва мижоз тасдиқлаган буюртма бажарилганда киритадидлар.

Мижозлар билан камроқ алоқа қилиш учун барча тўловларни Click, Рауме ва бошқа тўлов тизимлари орқали онлайн-режимга ўтказдик.

Иш учун зарур бўладиган қолган барча хужжатларни флешкага кўчириб олдим, бошланғичдан масофадан туриб ишлаш учун ноутбук сотиб олишга рухсат сўрадим. Карантинга ча улгурдик: сотиб олиб, созладик, унга дастуримни ўрнатдик, энди уйда хотиржам ишлайман.

Умида ИСЛОМОВА, хизмат кўрсатиш соҳасидаги бош бухгалтери:

– «Электрон хисобварақ-фактуралар» сервиси масофадан туриб ва бошланғич хужжатлар билан ишлашда жуда қўл келаяпти. Унга вақтида ўтибмиз! Аввалига кўп ҳамкасбларим унга ўтишни истамай: «Ҳам пул тўлаш, ҳам янги тизимда ишлашни ўрганиш керак экан», – дейишганди. Ҳозир эса у роса асқотаяпти.

Масалан, хисобварақ-фактурани ким ёзиб берганини дарҳол қўриб, унга асос бўлган шартномани юборишни сўраб менежеримизга кўнғироқ қиламан ёки Telegram-канал орқали ёзаман. У бундай шартномаларни почтамага ёки сканерланган кўринишда Telegram-канал орқали юборади.

Апрель ойидаги кадрлар ва бухгалтер

Елена ГУСЕВА, кичик корхонанинг бош бухгалтери, фаолият тури – радиостанция:

– Масофадан туриб ишлаётганимга анча бўлди, кадрлар ишини ҳам юритаман. Шу боис тажрибам билан ўртоқлашим мумкин.

Биринчи навбатда қуйидагиларни амалга ошириш зарур:

- Интернет, шаҳар ва уяли алоқа воситасида ҳамкасблар билан мулоқот қилиш имконини яратиш;
- доимий иш жойини жихозлаш: стол, стул, чирок, компьютер, иккита монитор, интернет, уяли алоқа телефони, шаҳар телефон алоқаси, принтер.

Ишлаётганда иккита монитордан фойдаланаман, бу жуда қўлай бўлиб, кўп вақтим тежаллади. Иш жараёнида биттасида 1-Uz бухгалтерия дастури ва Telegram-канал очилган бўлади. Иккинчисида – иш учун керак бўладиган ҳамма нарса: my.soliq.uz сайти, банк-мижоз.

Масалан, Telegram орқали бошланғич хужжатларни олдим:

- ой давомида бошловчилар, янгилеклар дастурини олиб борувчиларнинг эфирга чиқиш графиги фотосурати;
- бошқа ходимларнинг ишга чиқиш графиги фотосурати;
- штабдаги ходимлар ва ФХШ асосида ишловчилардан олинган, тайёрланган, ёзиб олинган, монтаж қилинган радиоэшиттириш ва янгилекларнинг сони ҳақидаги маълумотлар;
- таътил олиш учун аризалар ва ҳ.к.

Битта мониторда Telegram-каналда бошланғич хужжатни очсам, иккинчисида дарҳол ҳисоботни шакллантириб, маълумотларни киритаман ёки буйруқ тузаман.

Тўлов учун шартнома фотосуратини олдим, дейлик – у битта монитorda. Иккинчисида эса бухгалтерия дастурига дарҳол контрагентнинг маълумотлари, унинг реквизитларини киритиб, тўлов хужжатини тузаман ва ҳ.к.

Ҳамкасблардан Telegram-канал орқали фотосурат, матнли хужжат ёхуд Excel шаклидаги жадвал кўринишида бошланғич хужжатларни олишни тавсия этаман. Фақат ёзишма кўринишида эмас. Ёзишмага кўп вақт ке-

терия хизматлари ишини режалаштириб олдик, почта ва Telegram-канал орқали ишлаймиз, бир-биримизга зарур хужжатларни юбораямиз. Директор билан қандайдир хужжатлар – шартномалар, хисобварақ-фактуралар, буйруқлар юзасидан келишиб олиш керак бўлса, уларни аввал унга юборамиз. У маълумотларидан кейин улар билан ишлашга киришамиз.

Директордан «бундай демаганман» ёки «ёдимда йўқ» қабилидаги гапларни эшитмаслик учун у билан барча ёзишмаларимни сақлаб қўяман. Асосан бир йилга мўлжалланган шартномаларни тузамиз, шу сабабли ҳозир ЭХФ сервиси ёрдамида контрагентларимизга фақат хисобварақ-фактураларни тақдим этаёямиз.

тади, тушунмовчилик ва хатога йўл қўйиш, ахборотнинг маъноси бузиб кўрсатилиши мумкин.

Бундай режимда ишлаб, март ойи учун иш ҳақини ҳисоблаб, 2020 йилнинг I чораги учун солиқ ҳисоботини топширишда асқотадиган барча зарур хужжатларни тайёрлаб қўйдим. Бунинг учун қуйидагиларни амалга ошириш лозим:

1. Иш ҳақини ҳисоблаш учун зарур бўладиган қилинган ишлар ҳақидаги ҳисоботлар, буйруқлар, табелни тайёрлаш. Тайёрланган хужжатларни бўлинмалар раҳбарлари ва ташкилот директори билан телефон ёки Telegram орқали келишиб олиш.

2. Март ойида кўрсатилган хизматлар бўйича хисобварақ-фактураларни тайёрлаш учун ташкилотлар рўйхати, шартномалар, кўрсатилётган хизматлар турлари, ушбу хизматларнинг нархи, кўрсатилган хизматлар ҳажми, хизматларни кўрсатиш бошланган ва тугаган саналар қайд этилган Excel шаклидаги махсус жадвални тузиш.

3. Принтер бўлса, зарур хужжатларни дарҳол қозоғга чиқариш, сабаби офисга қайтганда барибир уларни қозоғга чиқаришга тўғри келади. Бунда яна хужжатларни кўтариш, эслаш ва саралашга тўғри келади. Бунга қўшимча вақт талаб этилади. Принтерингиз бўлмаса, етказиб бериш хизматида фойдаланиб, уни офисдан олиб келиш мумкин.

4. Иш ҳақини ҳисоблаш, уни ходимларнинг пластик қарточкаларида ўтказиш.

5. ЖШДС ва ижтимоий солиқ ҳисоб-китобини, шунингдек Халқ банкига ШЖБПХ бўйича ҳисоботни ўз вақтида тайёрлаш ва жўнатиш.

6. Корхонамиз кичик корхона бўлгани сабабли 2020 йилнинг I чораги учун айланмадан олинган солиқ ҳисоб-китобини ҳам тайёрлаш ва топшириш керак.

Фойдали маслаҳатларни
Татьяна ЛИМАРЕВА тўплади.

ҚАЕР ЖАМОАТ ЖОЙИ ҲИСОБЛАНАДИ

Қонун ҳужжатларида аниқ таъриф ва ягона ёндашув бўлмаганлиги сабабли мутахассислар бу борада мунозара қилиб келадилар. ИИВ «Жамоат хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонун лойиҳасига жамоат жойлари тушунчаси ва таснифини киритди.

Ҳақиқатан ҳам, сарлавҳада берилган савол алоҳида аҳамият касб этади. Қонун ҳужжатларида ва, одатда, юридик жавобгарлик хусусида сўз борганда «жамоат жойи» атамаси жуда кўп учрайди. Бундай ҳолларда ҳуқуқбузарлик (жиноят) содир этиш жойи ҳолис тарафнинг мажбурий аломати эканлиги сабабли аниқ тушунчага эга бўлмай туриб шахснинг қилмишида ҳуқуқбузарлик (жиноят) таркиби бор ёки йўқлиги ҳақида тўлиқ ишонч билан гапириб

бўлмайди. Бошқача айтганда, киши ўз хатти-ҳаракатлари учун жавобгарликка тортилиш-тортилмаслиги ҳақида бир қарорга келиши жуда мушкул бўлади.

Муаммо шундаки, бизда «жамоат жойи» тушунчаси таърифи ягона бирхиллаштирилган тарзда ёндашилмайди. Қонун ижодкорлари бошқа йўлдан бориб, айрим ҳужжатларга унинг амал қилиши татбиқ этиладиган жамоат жойлари рўйхатларини киритган.

Шунга қарамай, буни тўлақонли ечим деб ҳисоблаб бўлмайди, сабаби:

Биринчидан, кўриниб турганидек, рўйхатлар доим ҳам батафсил бўлмайди ва, МЖТҚнинг 188³-моддаси билан бўлганидек, «бошқа жамоат жойларида» деган мавҳум маънони ифодаловчи сўзларни ўз ичига олади;

Иккинчидан, бундай рўйхат умуман бўлмаган ҳолларда (масалан, МЖТҚнинг 54, 183, 184⁴, 203, 211-моддалари ва ЖКнинг 127¹-моддаси) масала очиклигича қолади. У ёки бу нормада турфа хил вариантлар келтирилгани туфайли (юқоридаги жадвалга қаранг) ўқшашлиги бўйича улардан қайси бирини қўллаш мумкинлиги ҳам тушунарсиз.

Шу нуқтаи назардан ИИВ томонидан ишлаб чиқилган қонун лойиҳаси ҳуқуқни қўлловчилар учун жиддий тарзда қувват бериши мумкин. Унда жамоат жойи деганда тўсиксиз кириш (бўлиш) учун очик бўлган, ёхуд фуқароларнинг турли эҳтиёжларини қаноатлантириш учун мўлжалланган жойдаги участкалар, бинолар, хоналар, иншоотлар, уларнинг қисмлари, шунингдек транспорт коммуникацияларини тушуниш тақлиф этилган. Жамоат жойлари таснифи эса уларнинг очик бўлиш вақти мезонига асосланган:

• **доимий тусдаги** – ҳудудда фуқароларнинг доимий бўлиши ёки доимий бўлиш имконияти, муайян вақтда фаолият юритиш режими белгиланмагани ва фуқаролар доимий яшайдиган объектларнинг мавжуд бўлиши билан таснифланади. Булар – транспорт магистраллари, кўчалар, турар жой даҳалари, маҳаллалар, мавзелар, микрорайонлар

худудлари, аэропортларнинг, темир йўл, автомобиль вокзалларининг ва сув транспорти бекатларининг бинолари ва х.к.;

• **вақтинча тусдаги** – фуқароларнинг вақтинча бўлиши ёки вақтинча бўлиш имконияти, муайян вақтда фаолият юритиш режими белгилангани ва фуқаролар доимий яшайдиган объектларнинг мавжуд эмаслиги билан таснифланади. Уларга хиёбонлар, майдонлар, маданият ва истироҳат боғлари, савдо, кўнгилочар, савдо-кўнгилочар комплекслари ва марказлари, гипермаркетлар, супермаркетлар, бозорлар ва фуқаролар оммавий тўпланадиган бошқа жойлар ва бошқалар қиради;

• **бир марталик тусдаги** – оммавий жамоат, қишлоқ хўжалиги ёки бошқа ишлар ва тадбирларни, шу жумладан улар оммавий бўлган пайтда тантанали тадбирлар, диний маросимларни ўтказиш пайтида оммавий тадбирлар ўтказиладиган объектлар ва жойдаги алоҳида участкалар.

Бундан ташқари, қонун лойиҳасида жамоат хавфсизлигига таъриф берилган, уни таъминлаш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари кўрсатилган, ушбу вазифа юклатиладиган органлар ва муассасаларнинг, шунингдек фуқаролар, ўзини ўзи бошқариш органлари ва жараённинг бошқа иштирокчиларининг ваколатлари санаб ўтилган.

Лойиҳа ўзгартирилиши, унга қўшимчалар киритилиши ёки рад этилиши мумкин.

Олег ЗАМАНОВ,
«Norma» МЧЖ эксперти.

Куйида бунга бир нечта мисол келтирамиз.

Норма	Жамоат жойлари рўйхати
«Жамоат жойларида чилим ва электрон сигареталар чекишни теклаш тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддаси	<ul style="list-style-type: none"> • стационар савдо объектлари, умумий овқатланиш корхоналари, кинотеатрлар, театрлар, цирклар, концерт, кўрик ва кўргазма заллари ҳамда оммавий дам олиш учун мўлжалланган бошқа ёпиқ иншоотлар; • клублар, дискотекалар, компьютер заллари, Интернет жаҳон ахборот тармоғидан фойдаланиш бўйича хизматлар кўрсатиш учун жиҳозланган хоналар ёхуд бошқа кўнгилочар (бўш вақт ўтказиладиган) жойлар; • музейлар, ахборот-кутубхона муассасалари ва маъруза хоналари, маҳаллий ва узоққа қатнайдиغان поездлар, шаҳар атрофига қатнайдиغان поездларнинг вагонлари (шу жумладан тамбурлари), дарё кемалари, шаҳарда, шаҳар атрофига, шаҳарлараро ва халқаро қатнайдиغان автобуслар, таксилар, йўналишли таксилар ҳамда шаҳар электр транспорти, ҳаво кемалари, ер ости ўтиш жойлари, транспорт бекатлари ва автотранспорт воситаларини вақтинчалик сақлаш жойлари, аэропортларнинг, темир йўл, автомобиль вокзалларининг ва сув транспорти бекатларининг бинолари; • давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг, хўжалик бошқаруви органларининг, шунингдек корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг бинолари; • соғлиқни сақлаш тизими муассасалари ва ташкилотлари, таълим муассасалари, жисмоний тарбия-соғломлаштириш ва спорт иншоотлари, иш жойлари бўлган хоналар, кўп квартирали уйларнинг йўлаклари, шунингдек уйлар олди ҳудудида жойлашган болалар ва спорт майдончалари, хиёбонлар, боғлар, кўчалар
«Алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилиши ҳамда истеъмол қилинишини теклаш тўғрисида»ги Қонуннинг 19-моддаси	иш жойлари, кўчалар, стадионлар, хиёбонлар, истироҳат боғлари, жамоат транспортининг барча турлари
«Ички ишлар органлари тўғрисида»ги Қонуннинг 16-моддаси	кўчалар, майдонлар, истироҳат боғлари, транспорт магистраллари, вокзаллар, аэропортлар, шунингдек оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида
Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 188 ³ -моддаси («Тиланчилик қилиш»)	аэропортлар, вокзаллар, хиёбонлар, истироҳат боғлари, бозорлар ва савдо мажмуалари худудлари, шунингдек уларга туташ худудлар, автототранспорт воситаларини вақтинча сақлаш жойлари, кўчалар, стадионлар, бекатлар, йўлларнинг қатнов қисми, моддий маданий мерос объектлари жойлашган худудлар, жамоат транспортининг барча турлари ва бошқа жамоат жойлари

ЭЪЛОН ва РЕКЛАМА

ЖАВОБ БЕРАМИЗ

лоийҳаси доирасида «СБХ» ва «Норма маслаҳатчи» газеталари комплекти обуначилари ҳамда «Norma» дастурий маҳсулотларидан фойдаланувчилар

200-00-59 телефони орқали

(шаҳарлараро қўнғироқлар учун кодлар: уяли телефондан +99871, стационар телефондан 8371) солиқ солиш ва бухгалтерия масалалари юзасидан саволларига экспертларимиздан жавоб олишлари мумкин. Ҳафтанинг 5 кунини давомидан соат 10.00 дан 17.00 гача. Тушлик вақти соат 13.00 дан 14.00 гача.

«КИЧИК КОРХОНА ЭЛЕКТРОН БУХГАЛТЕРИ»

Ўзбек тилидаги қўлланмасини тақдим этамиз

Тошкент ш. Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1.
Тел. (71) 200-00-90. E-mail: office@norma.uz
web: www.norma.uz

Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармасига ҳамда Чегара қўшинларига юборилади.

Техник носозликлар, шунингдек вақтинча электрон ҳужжат алмашиш имкони бўлмаган бошқа ҳолатларда чеклов олиб ташлангани тўғрисидаги маълумот шу вақтнинг ўзида факс ёки ҳужжатли маълумотни тезор жўнатиш имконини берадиган бошқа алоқа воситалари орқали юборилади.

17. Қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашга асос бўлган ижро ҳужжати талаблари электрон тўлов тизимлари орқали ижро этилганда Мажбурий ижро бюроси томонидан:

қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишига қўйилган вақтинча чеклов Ижро ҳужжатларининг ягона электрон базасидан автоматик тарзда олиб ташланади;

чеклов олиб ташлангани тўғрисидаги маълумот Ягона электрон ҳамкорлик тизими орқали автоматик тарзда Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармасига ҳамда Чегара қўшинларига юборилади.

18. Ягона электрон ҳамкорлик тизими орқали Мажбурий ижро бюросидан чеклов олиб ташлангани тўғрисидаги маълумот келиб тушган тақдирда Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармаси ва Чегара қўшинлари томонидан шу вақтнинг ўзида қарздорнинг чиқишига вақтинча чеклов олиб ташланади.

19. Давлат ижросини қуйидаги ҳолларда қарздорнинг илтимосномасига асосан қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашни ҳаракатдан тўхтатиб туриши лозим:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида касалхонага ётқизишни талаб қиладиган қарздорнинг соғлигини тиклаш заруриятини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлганда;

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари, Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қардорини Ўзбекистон Республикасидан чиқиб кетувчи расмий делегация таркибига киритиш ҳақидаги қарори мавжуд бўлганда.

Бунда, қарздорнинг чиқишига вақтинча чекловни тўхтатиб туриш тўғрисида давлат ижросини қарор қабул қилади ва катта давлат ижросини томонидан тасдиқланади ва ушбу Низомнинг 15-бандида кўрсатилган тартибда чеклов олиб ташланади.

20. Қарздорнинг чиқишига вақтинча чекловни олиб ташлашга қуйидагилар асос бўлмади:

давлат ижросини ва суд томонидан ижро иши юритиш тўхтатиб турилганлиги, давлат ижросининг қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарори суд томонидан тўхтатиб турилган ҳоллар бундан мустасно;

алимент қарзини жорий кун ҳолатига тўлаганлиги; ижро иши юритиш Қонуннинг 25-моддасига асосан бошқа давлат ижросисига юборилганлиги.

21. Мажбурий ижро бюроси, Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармаси ҳамда Чегара қўшинлари томонидан қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашлар ҳисоби бўйича электрон маълумотлар базаси юритилади.

22. Чиқиш вақтинча чеклаш қардор томонидан ижро ҳужжати талаблари беш йил давомида бажарилмаса (алимент бўйича қарздорлик бундан мустасно), Мажбурий ижро бюроси Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармасига ва Чегара қўшинларига чеклов мавжудлиги тўғрисидаги янгиланган маълумотни юборади.

4-БОБ. ЯКУНИЙ ҚОИДАЛАР

23. Қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги, қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашни тўхтатиш тўғрисидаги, шунингдек қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашни рад қилиш тўғрисидаги давлат ижросининг қарори устидан Мажбурий ижро бюросининг юқори турувчи органига ёки судга шикоят қилиниши ёхуд протест келтирилиши мумкин.

24. Мазкур Низом талаблари бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

ЎЗР Бош прокуратураси, ИИВ ва ДХХнинг
2019 йил 23 октябрдаги 52, 82, 27-сон қарорига
2-ИЛОВА

ЎЗ КУЧНИ ИҶҚОТГАН ДЕБ ТОПИЛАЁТГАН АЙРИМ ИДОРАВИЙ НОРМАТИВ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАР РЎЙҲАТИ

1. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизматининг 2009 йил 20 августдаги 9, 11, 76-сон «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товпаётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини қўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори (рўйхат рақами 1997, 2009 йил 25 август) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлар тўплами, 2009 й., 35-сон, 389-модда).

2. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизматининг 2015 йил 11 августдаги 1, 25, 81-сон «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товпаётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини қўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомнинг 1-бандига қўшимча киритиш тўғрисида»ги қарори (рўйхат рақами 1997-1, 2015 йил 11 август) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2015 й., 32-сон, 434-модда).

А
М
А
К
Л
П
Р

«КИЧИК КОРХОНА ЭЛЕКТРОН БУХГАЛТЕРИ»

Ўзбек тилидаги қўлланмасини тақдим этамиз

Тошкент ш., Миробод тумани, Тақдирмаржон кўч., 1/А. Тел. (71) 200-00-90.
E-mail: office@norma.uz, web: www.norma.uz

ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

– «Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодексларига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» (Кўчирма).

• ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ҚАРОРЛАРИ:

– «Нефть-газ тармоғининг молиявий барқарорлигини ошириш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида» (Кўчирма);

– «Тамаки маҳсулотлари бозорини янада тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида».

• ИДОРАВИЙ МЕЪЁРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖАТ

– ЎзР Бош прокуратураси, ИИБ, ДХХнинг «Суд ҳужжати асосида берилган ижро ҳужжати ёки ижро ҳужжати бўлган суд ҳужжатини узрsiz сабабларга кўра ижро этмаган қарздор шахснинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклашни таъминлаш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси, Ички ишлар вазирлиги ва Давлат хавфсизлик хизмати Чегара қўшинларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ЖИНОЯТ, ЖИНОЯТ-ПРОЦЕССУАЛ КОДЕКСЛАРИГА ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ КОДЕКСИГА ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА*

(Кўчирма)**

Қонунчилик палатаси томонидан 2020 йил 23 мартда қабул қилинган
Сенат томонидан 2020 йил 24 мартда маъқулланган

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2012-ХII-сонли Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига қуйидаги қўшимча ва ўзгартиш киритилсин:

1) қуйидаги мазмундаги **244⁵-модда** билан тўлдирилсин:

«244⁵-модда. Карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар тарқалиши ҳақида ҳақиқатта тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатиш

Карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликларнинг пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар тарқалиши ҳақида ҳақиқатта тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатиш, –

базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваригача миқдорда жарима ёки уч юз соатгача мажбурий жамоат ишлари ёхуд икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари билан жазоланади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган маълумотларни нашр қилиш ёки бошқача усулда кўпайтирилган матнда ёки оммавий ахборот воситалари, шунингдек Интернет бутунжаҳон ахборот тармоғи орқали тарқатиш –

базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваридан тўрт юз бараваригача миқдорда жарима ёки уч юз соатдан уч юз олти соатгача мажбурий жамоат ишлари ёхуд икки йилдан уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки уч йилгача

озодликни чеклаш ёки уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади»;

2) **257¹-модданинг матни** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Санитарияга оид қонун ҳужжатларини ёки эпидемияга қарши кураш қоидаларини бузиш, шу жумладан карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида давлат санитария назорати органларининг тиббий текширувдан ўтиш ва даволаниш, карантинни ўташ учун белгиланган жойларга етиб бориш ва ушбу жойларни белгиланган муддат давомида тарқ этмаслик, касаллик юқиш хавфи мавжуд бўлган даврда мулоқотда бўлинган шахслар ва борилган жойлар ҳақидаги маълумотларни ошкор қилиш тўғрисидаги ёки бошқа қонуний талабларини узрли сабабларсиз бажармаслик одамларнинг оммавий касалланиши ёки заҳарланиши реал хавфини келтириб чиқарса ёхуд одамларнинг оммавий касалланишига ёки заҳарланишига олиб келса, –

базавий ҳисоблаш миқдорининг эллик бараваридан юз бараваригача миқдорда жарима солиш ёки беш йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш ёки икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки бир йилдан уч йилгача озодликни чеклаш ёхуд беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Уша қилмиш одамнинг ўлимига сабаб бўлса, –

икки йилдан уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки уч

*Ушбу Қонун Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 26.03.2020 йилдан кучга кирди.

**Қонун «СБХ»да кўчирмада чоп этилмоқда. Ҳужжатнинг тўлиқ матни билан «Norma» АҚТ ва nrm.uz сайтида танишиш мумкин.

йилдан беш йилгача озодликни чеклаш ёхуд беш йилдан етти йилгача озодликдан махрум қилиш билан жазоланади.

Уша қилмиш одамларнинг ўлимига сабаб бўлса, — етти йилдан ун йилгача озодликдан махрум қилиш билан жазоланади».

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2013-XII-сонли Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси 381²-моддаси биринчи қисмининг 1-банди** «244²-моддаси биринчи қисмида (божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузиш билан боғлиқ жиноятлардан ташқари)» деган сўзлардан кейин «244²-моддасида» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

3-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2015-XII-сонли Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига** қуйидаги ўзгариш ва қўшимчалар киритилсин:

1) III бобнинг номи қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«III БОБ. МАЪМУРИЙ ЖАЗО ВА МАЖБУРЛОВ ЧОРАСИ»;

2) қуйидаги мазмундаги **29²-модда** билан тўлдирилсин:

«29²-модда. Карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида тиббий йўсиндаги мажбурлов чорасини қўллаш

Карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида эпидемияларга қарши кураш қоидаларини бузишга оид ҳуқуқ-бузарлик содир этган шахсга нисбатан тегишли тиббий асослар мавжуд бўлган тақдирда давлат санитария назорати органлари томонидан карантинда сақлаш ёки даволаниш тарзидаги тиббий йўсиндаги мажбурлов чораси қўлланилиши мумкин.

Тиббий йўсиндаги мажбурлов чораси ўттиз суткагача бўлган муддатда маъмурий жазо тайинлаш билан бирга қўлланилади ҳамда давлат санитария назорати органлари томонидан белгиланган жойларда ижро этилади.

Тиббий йўсиндаги мажбурлов чорасининг ижроси давлат санитария назорати, ички ишлар ва Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси органлари томонидан таъминланади»;

3) **54-модданинг матни** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида ваколатли органнинг махсус талабларига зид равишда жамоат жойларида никобсиз бўлиш —

базавий ҳисоблаш миқдорининг беш бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлишининг ёки тарқалишининг олдини олиш мақсадида белгиланган мажбурий қоидаларни бузиш, шу жумладан карантинли ва инсон учун хавфли бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида шифохонадаги ички тартибга риоя этмаслик, давлат санитария назорати органларининг тиббий текширувдан ўтиш ва даволаниш, карантинни ўташ учун белгиланган жойларга етиб бориш ва ушбу жойларни белгиланган муддат давомида танг этмаслик, касаллик юқиш хавфи мавжуд бўлган даврда мулоқотда бўлинган шахслар ва борилган жойлар ҳақидаги маълумотларни ошкор қилиш тўғрисидаги ёки бошқа қонуний талабларини узрли сабабларсиз бажармаслик, — фуқароларга базавий ҳисоблаш миқдорининг йигирма бараваридан ўттиз бараваригача, мансабдор шахсларга эса — ўттиз бараваридан эллик бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади»;

4) **257-модда иккинчи қисмининг иккинчи-тўртинчи хатбошилари** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикаси Бош давлат санитария инспектори ва унинг ўринбосари;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар давлат санитария-эпидемиология назорати бошқарма бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари; давлат санитария-эпидемиология назорати бошқармалари туман (шаҳар) филиалларининг мудирилари»;

5) **287-модда:**

1-банди «51²» рақамидан кейин «54» рақами билан тўлдирилсин;

9-бандидаги «61» рақами «54, 61» рақамлари билан алмаштирилсин;

6) **288-модданинг учинчи қисмидаги «56»** рақами «54, 56» рақамлари билан алмаштирилсин.

4-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамаси:

ҳуқумат қарорларини ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин; давлат бошқаруви органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин;

ушбу Қонуннинг ижросини, ижрочиларга етказилишини ҳамда моҳияти ва аҳамияти аҳоли ўртасида тушунтирилишини таъминласин.

5-модда. Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга кирад.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
Ш.МИРЗИЁЕВ.

Тошкент ш.,
2020 йил 26 март
УРҚ-613-сон.

РЕКЛАМА

 «КОРХОНА ЮРИСТИ»

электрон маълумотнома тизимини **ЎЗБЕК ТИЛИДА** тақдим этамиз

Тошкент ш., Миробод тумани, Таълимархон йўли, 1/1. Тел. (71) 200-00-90.
E-mail: office@orma.uz, web: www.orma.uz

йўл қўйилмайди, суд тартибида ёхуд шикоят ёки протест келтириш бундан мустасно.

Ижро иши юритилиши Қонунда белгиланган ҳолларда суд ёки давлат ижрочиси томонидан тўхтатиб турилиши мумкин.

2-БОБ. ҚАРЗДОРНИНГ ЧИҚИШИНИ ВАҚТИНЧА ЧЕКЛАШНИ ЖОРИЙ ЭТИШ

5. Суд ҳужжати асосида берилган ижро ҳужжатидаги ёки ижро ҳужжати бўлган суд ҳужжатидаги талаблар ихтиёрий равишда бажариш учун белгиланган муддатда қарздор жисмоний шахс томонидан узрсиз сабабларга кўра ижро этилмаганда, давлат ижрочиси ундирувчининг аризаси бўйича ёки ўз ташаббуси билан қарздор жисмоний шахснинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисида қарор чиқаришга ҳақли.

6. Ижро ҳужжатидаги талабларни қарздор томонидан ижро этиш муддати ижро иши юритиш кўзга тилган кундан ўн беш кундан ошиб кетмайдиган ижро иши юритишни кўзга титиш тўғрисидаги қарорда давлат ижрочиси томонидан белгиланади.

7. Қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги ариза ундирувчи ёки унинг вакили томонидан давлат ижрочисига тақдим қилинади. Ушбу ариза қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашнинг асосланган сабабини ўз ичига олган бўлиши лозим.

Давлат ижрочиси қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашни қўллаш тўғрисидаги ундирувчининг аризасини кўриб чиқиб махсус электрон тизим орқали қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисида қарор қабул қилади ёки аризани қаноатлантиришни рад қилади ва ундирувчига ёхуд унинг вакилига ёзма ёки электрон шаклда асосланган жавоб юборади.

8. Давлат ижрочисининг қардор чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарори катта давлат ижрочиси томонидан махсус электрон тизим орқали электрон шаклда тасдиқланади.

9. Қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарор тасдиқлангандан сўнг чеклов қўйилганлиги тўғрисидаги маълумот Ягона идоралараро электрон ҳамкорлик тизими (бундан кейин матнда Ягона электрон ҳамкорлик тизими деб юритилади) орқали автоматик тарзда Ўзбекистон Республикасидан Ички ишлар вазирлигининг Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармасига (бундан буён матнда Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармаси деб юритилади) ҳамда Чегара қўшинларига юборилади.

Қарздорга нисбатан чеклов қўйилгани тўғрисидаги маълумотда кўрсатилгандан ахборот томонлар ўртасидаги келишув ва техник йўриқномага асосан белгиланади.

10. Ижро ҳужжатларида қарздор ёки ундирувчининг (агар қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш ундирувчининг аризасига биноан қўлланилган бўлса) электрон почтаси ёки телефон (мобиль) рақами ҳақидаги маълумотлар мавжуд бўлган тақдирда, қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги хабарнома унинг жўнатилганлиги ва қабул қилиниб олинганлиги фактини қайд этиш имконини берувчи махсус автоматлаштирилган тизимдан фойдаланган ҳолда электрон почтага ёки мобиль алоқа воситалари орқали қисқа хабар (SMS) кўринишида йўлланади.

Қарздор ёки ундирувчи электрон почтаси ёки телефон (мобиль) рақамига қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги хабарномадан электрон шаклда ёки

қисқа хабар (SMS) кўринишида юбориш имкони бўлмаган тақдирда, давлат ижрочиси томонидан қарор чиқарилган куннинг эртасидан кечиктирмасдан қарорнинг кўчирма нусхалари яшаш манзили бўйича почта орқали қарздорга ва ундирувчига (агар қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш ундирувчининг аризасига биноан қўлланилган бўлса) юборилади.

11. Агар қарздор чет эл фуқароси ёки фуқаролиги бўлмаган шахс бўлса, чеклов қўйилганлиги тўғрисидаги маълумот, кейинчалик тегишли органга маълумот бериш учун Ягона электрон ҳамкорлик тизими орқали автоматик тарзда давлат ижрочиси томонидан фақат Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармасига юборилади.

12. Чеклов қўйилгани тўғрисидаги маълумот қабул қилинганлиги ҳақидаги электрон хабарнома Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармаси ва Чегара қўшинлари томонидан Мажбурий ижро бюросига Ягона электрон ҳамкорлик тизими орқали юборилади.

Қабул қилинган чеклов Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бош бошқармаси ва Чегара қўшинлари томонидан шу вақтинг ўзида ўзининг идоравий электрон базасига киритилади.

13. Техник носозликлар, шунингдек вақтинча электрон ҳужжат алмашинуви имкони бўлмаган ҳолатларда ушбу Низомнинг 9 ва 11-бандларида назарда тутилган маълумотлар факс ёки ҳужжатли маълумотни тезкор жўнатиш имконини берадиган бошқа алоқа воситалари орқали юборилиши мумкин.

14. Ички ишлар органларининг Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимлари (бошқармалари) ҳамда Чегара қўшинлари бўлимлари суд ёки давлат ижрочиси томонидан қарздорга нисбатан қўлланган вақтинча чеклаш олиб ташланмагунга қадар қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишига йўл қўймасликка мажбурдирлар.

Ички ишлар органларининг Миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимлари (бошқармалари) ҳамда Чегара қўшинлари бўлимлари томонидан Ўзбекистон Республикасидан чиқиш чекланган қарздор аниқланган тақдирда, унга Мажбурий ижро бюросининг қайси туман (шаҳар) бўлимлари томонидан Ўзбекистон Республикасидан чиқиш чеклангани тўғрисида маълумот берилади ва тўлиқ ахборотни Мажбурий ижро бюросининг расмий веб-сайтдан (www.mib.uz) олиши мумкинлиги тушунтирилади.

3-БОБ. ҚАРЗДОРНИНГ ЧИҚИШИНИ ВАҚТИНЧА ЧЕКЛАШНИ ОЛИБ ТАШЛАШ

15. Қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклашга асос бўлган ижро ҳужжати талаблари ижро этилганда ёхуд Қонунда белгиланган асосларга кўра ижро ҳужжати тугатилганда, тамомланганда ёки алиментларни олдиндан тўлаш ҳамда алиментларни тўлаш мажбуриятини гаров билан таъминланганда, шунингдек қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги давлат ижрочисининг қарори бекор қилинганда давлат ижрочиси:

махсус электрон тизим орқали қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишига қўйилган вақтинча чекловни олиб ташлайди;

қарздорни ва ундирувчини ушбу Низомнинг 10-бандида белгиланган тартибда хабардор қилади.

16. Махсус электрон тизимдан қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишига қўйилган вақтинча чеклов олиб ташланганда чеклов олиб ташлангани тўғрисидаги маълумот Ягона электрон ҳамкорлик тизими орқали автоматик тарзда

хузуридаги Мажбурий ижро бюроси, Ички ишлар вазирлиги ва Давлат хавфсизлик хизмати Чегара қўшинларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низом 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

**Бош прокурор
Н.ЙЎЛДОШЕВ.**
52-сон.

**Ички ишлар вазири
П.БОБОЖОНОВ.**
82-сон

**Давлат хавфсизлик хизмати раиси
А.АЗИЗОВ.**
27-сон

Тошкент ш., 2019 йил 23 октябрь.

ЎзР Бош прокуратураси, ИИВ ва ДХХнинг
2019 йил 23 октябрдаги 52, 82, 27-сон қарорига
1-ИЛОВА

**СУД ҲУЖЖАТИ АСОСИДА БЕРИЛГАН ИЖРО ҲУЖЖАТИНИ ЁКИ ИЖРО ҲУЖЖАТИ
БЎЛГАН СУД ҲУЖЖАТИНИ УЗРСИЗ САБАБЛАРГА КЎРА ИЖРО ЭТМАГАН ҚАРЗДОР
ЖИСМОНИЙ ШАХСНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАН ЧИҚИШINI ВАҚТИНЧА
ЧЕКЛАШНИ ТАЪМИНЛАШ ЮЗАСИДАН ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ПРОКУРАТУРАСИ
ХУЗУРИДАГИ МАЖБУРИЙ ИЖРО БЮРОСИ, ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ ВА ДАВЛАТ
ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИ ЧЕГАРА ҚЎШИНЛАРИНИНГ ҲАМКОРЛИГИ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА
НИЗОМ**

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонунининг 42¹-моддасига мувофиқ суд ҳужжати асосида берилган ижро ҳужжатини ёки ижро ҳужжати бўлган суд ҳужжати (бундан буён матнда ижро ҳужжати деб юритилади) узрсиз сабабларга кўра ижро этмаган қарздор жисмоний шахснинг (бундан буён матнда қарздор деб юритилади) Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклашни таъминлаш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси хузуридаги Мажбурий ижро бюроси (бундан буён матнда Мажбурий ижро бюроси деб юритилади), Ички ишлар вазирлиги ва Давлат хавфсизлик хизмати Чегара қўшинлари (бундан буён матнда Чегара қўшинлари деб юритилади) билан ҳамкорлигини ташкил этиш тартибини белгилайди.

1-БОБ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ўзбекистон Республикасининг «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонунига (бундан буён матнда Қонун деб юритилади) мувофиқ қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш (бундан буён матнда қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш деб юритилади) мазкур Низомда белгиланган тартибда қўлланиладиган мажбурий ижро этиш чораларидан бири ҳисобланади.

Мазкур Низом талаблари эксклав ҳудудларда доимий яшовчи фуқароларнинг доимий яшаш жойидан Ўзбекистон Республикасининг бошқа ҳудудига ўтишларида ва қайтишларида қўлланилмайди.

2. Айрим идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар 2-иловага мувофиқ ўз кучини йўқотган деб топилинсин.

3. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга кирилади.

2. Қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш ижро ҳужжати талаблари қарздор томонидан узрсиз сабабларга кўра белгиланган муддатда ижро этилмаган ҳолларда қўлланилади.

Агар ижро ҳужжати суд ҳужжати бўлмаса ва суд ҳужжати асосида берилмаган бўлса, ундирувчи қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш тўғрисидаги ариза билан судга мурожаат қилишга ҳақли.

Давлат ижрочиси ижро иши юритишни кўзғатиш тўғрисидаги қароридан қарздор томонидан ижро ҳужжатидаги талабларни ихтиёрий равишда бажариш учун белгиланган муддатда узрсиз сабабларга кўра ижро этилмаган тақдирда унга нисбатан мажбурий ижро ҳаракатлари қўлланилиши, шу жумладан, Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклашни кўрсатади.

3. Қарздорнинг чиқишини вақтинча чеклаш қўйидаги ҳолларда қўлланилмайди:

ижро иши юритишни кўзғатиш тўғрисидаги қарор қабул қилинган кунда базавий ҳисоблаш миқдорининг беш бараваридан ошмайдиган миқдорда сумма ундиришни назарда тутувчи ижро иши бўйича (алимент ёки бошқа даврий тўловларни ундиришни назарда тутувчи ижро ҳужжатлари бундан мустасно), шунингдек суд қарорини ижро этиш учун етарли мол-мулк олиб қўйилган тақдирда;

қарздор сифатида юридик шахс иштирок этган ижро ҳужжати бўйича.

4. Давлат ижрочиси қарорининг ижроси ички ишлар органлари ва Чегара қўшинлари томонидан муҳофизат қилинишига, тўхтатилишига ёки бошқача тарзда тўсқинлик қилинишига

РЕКЛАМА

**«СОЛИКЛАР:
САВОЛЛАР ВА ЖАВОБЛАР»**
Ўзбек тилидаги қўлланилмасини тақвим этамиз
Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1.
Тел. (71) 200-00-90. E-mail: office@norma.uz, web: www.norma.uz

НЕФТЬ-ГАЗ ТАРМОҒИНИНГ МОЛИЯВИЙ БАРҚАРОРЛИГНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА БИРИНЧИ НАВБАТДАГИ ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА*

(Кўчирма)

Республика иқтисодиёти ва аҳолисининг энергия ресурсларига бўлган талабини тўлиқ қаноатлантириш, нефть-газ корхоналарини молиявий соғломлаштиришни таъминлаш, шунингдек, умумэтироф этилган халқаро стандартлар ва энг яхши хорижий тажриба асосида тармоқда соғлом рақобат муҳитини ривожлантириш учун қулай шарт-шароитларни яратиш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Молия вазирлиги, Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги, Монополияга қарши курашиш қўмитаси, Давлат активларини бошқариш агентлиги (кейинги ўринларда – Агентлик) билан биргаликда 2020 йил 1 сентябрга қадар Жаҳон банки ва Осиё тараққиёт банки экспертларини жалб қилган ҳолда қўйидагиларни:

Газ-транспорт тизимини 2030 йилгача ривожлантириш дастурининг бош режаси;

барча иштирокчиларга тенг кириш имкониятини таъминлаш ва нархни шакллантиришнинг шаффоф механизмларини назарда тутган ҳолда электр энергияси ва табиий газнинг биржа савдолари асосидаги улгуржи бозорини яратиш бўйича таклифларни Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

2. Агентлик Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги ва Молия вазирлиги билан биргаликда:

а) халқаро даражада тан олинган консалтинг ва аудиторлик компанияларини жалб қилган ҳолда:

2020 йил 1 июлга қадар тегишли идоралар билан биргаликда Нефть-газ тармоғи корхоналарининг операция самарадорлигини яхшилаш бўйича «йўл харитаси»ни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин;

2020 йил 1 октябрга қадар нефть-газ тармоғидаги барча корхоналарда коррупцияга қарши «комплаенс-назорат» тизими жорий этилишини таъминласин;

б) 2020 йил 1 июнга қадар оқори малакали хорижий экспертлар ва мутахассислар, шу жумладан хориждаги ватандошларни нефть-газ тармоғи корхоналарига ишга ёллаш тўғрисидаги таклифларни, уларни танлаб олиш, қўйиладиган малака талаблари, функционал мажбуриятлар, жалб қилиш муддати ва меҳнатга ҳақ тўлаш ҳажмларини кўрсатган ҳолда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

3. Лицензиялар ва рухсат берувчи ҳужжатларни қабуллаштириш бўйича идоралараро ишчи гуруҳи (Р.Давлетов) «Ўзстандарт» агентлиги билан биргаликда бир ой муддатда нефть-газ тармоғидаги фолият турларини лицензиялашни такомиллаштириш ва соддалаштириш бўйича таклифларни Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги, Молия вазирлиги, Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ҳамда Агентликнинг қўйидагилар тўғрисидаги таклифларига розилик берилсин:

а) устав жамғармасида давлат улушини ошириш ҳисобига қўйидагиларни капитализациялаш:

«Ўзбекнефтгаз» АЖга иловага мувофиқ инвестиция лойи-

ҳаларини амалга ошириш учун аввал ажратилган Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармасининг (кейинги ўринларда – Жамғарма) кредитлари бўйича 2020 йил 1 апрель ҳолатига «Ўзбекнефтгаз» АЖнинг асосий қарзи ва ҳисобланган фоизларни;

капитализацияланган маблағларни кейинчалик «Биринчи резинотехника заводи» МЧЖ устав жамғармасини оширишга йўналтирган ҳолда, «Биринчи резинотехника заводи» МЧЖга «Ангрэн» ЭИЗ ҳудудда конвейер ленталари, қишлоқ хўжалиги ва автомобиль шиналари ишлаб чиқаришни ташкил этиш» лойиҳасини амалга ошириш учун аввал ажратилган Жамғарма кредитлари бўйича 2020 йил 1 апрель ҳолатига «Ўзкимёсаноат» АЖнинг асосий қарзи ва ҳисобланган фоизларни;

б) 2017–2021 йилларда углеводород хом ашёси қазиб чиқаришни кўпайтириш дастурини молиялаштиришни давом эттириш мақсадида Ипак йўли жамғармаси (ХХР) ва хорижий тижорат банкларининг 250 млн АҚШ доллари миқдоридоги, шунингдек, экспорт-кредит агентликлари ҳисобидан 400 млн АҚШ доллари миқдоридоги кредит маблағларини жалб қилиш.

5. Агентлик Жамғарма, «Ўзбекнефтгаз» АЖ ва «Ўзкимёсаноат» АЖ билан биргаликда икки ой муддатда қўшимча акцияларни жойлаштириш ва кредит шартномаларига белгиланган тартибда тегишли ўзгартиришларни киритиш йўли билан «Ўзбекнефтгаз» АЖ ва «Ўзкимёсаноат» АЖ устав жамғармаларида давлат улушини ошириш бўйича тегишли чораларни кўрсин.

Капитал бозорини ривожлантириш агентлиги мазкур қарорда назарда тутилган қўшимча акцияларни чиқаришнинг давлат рўйхатидан ўтказилишини таъминласин.

6. Ўзбекистон Республикаси молия вазирлиги 2017–2021 йилларда углеводород хом ашёси қазиб чиқаришни кўпайтириш дастурини молиялаштириш учун жалб қилинадиган 250 млн АҚШ доллари эквивалентидаги кредитлар бўйича «Ўзбекнефтгаз» АЖнинг Ипак йўли жамғармаси (ХХР) ва хорижий тижорат банклари олдидаги мажбуриятлари юзасидан давлат кафолатларини белгиланган тартибда бериш ваколати тақдим этилсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги, «Ўзбекнефтгаз» АЖ билан биргаликда 2020 йил 1 июнга қадар 2017–2021 йилларда углеводород хом ашёси қазиб чиқаришни кўпайтириш дастурини молиялаштириш учун Ипак йўли жамғармаси (ХХР) ва хорижий тижорат банкларининг кредитлари, шунингдек, экспорт-кредит агентликларининг ёрдами жалб этилишини таъминласин.

8. Белгилансинки, 2020 йил 1 майдан бошлаб:

Аи-80 маркали автомобиль бензини ва дизель ёқилгиси (шу жумладан ЭКО маркали дизель ёқилгиси) чакана нарҳларини давлат томонидан тартибга солиш бекор қилинади; нефтни қайта ишлаш заводлари томонидан Аи-80 маркали автомобиль бензини ва дизель ёқилгисини (шу жумладан

*Қарор Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 4.04.2020 йилдан кучга кирди.

**Қарорга илова «СБХ»да чоп этилмайдди. Ҳужжатнинг тўлиқ матни билан «Norma» АҚТ ва nrm.uz сайтида танишиш мумкин.

ЭКО маркали дизель ёқилгисини) сотиш фақат биржа савдолари орқали амалга оширилади;

бюджет ташкилотлари, пахта хом ашёси ва галла ишлаб чиқарувчи фермер ҳўжаликлари ва пахта-тўқимачилик кластерлари, «Ўзбекистон темир йўллари» АЖ, «Тошшаҳартрансхизмат» АЖ, маиший чиқиндиларни тўплаш ва олиб чиқиш бўйича давлат корхоналарига дизель ёқилгиси (шу жумладан ЭКО маркали дизель ёқилгиси) ўтган чорақдаги биржа савдолари натижаларига кўра шаклланган ўртача биржа нархлари бўйича тўғридан-тўғри шартномалар асосида, шунингдек, уларга нефтни қайта ишлаш заводларидан нефть маҳсулотларини биржа савдолари орқали харид қилиш ҳуқуқини тақдим этган ҳолда сотилади;

нефтни қайта ишлаш заводлари «Ўзбекнефтьгаз» АЖ нефть базаларининг буюртманомаларига кўра мазкур банднинг тўртинчи хатбошисида кўрсатиб ўтилган истеъмолчиларга сотилган дизель ёқилгиси (шу жумладан ЭКО маркали дизель ёқилгиси) ҳажми учун «Ўзбекнефтьгаз» АЖ томонидан белгиладиган чегирмани тақдим этади.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Идоралараро тариф комиссияси 2020 йил 1 майдан бошлаб:

нархларни жаҳон биржаларидаги Brent нефти котировкаларига боғлаб қўйган ҳолда, «Ўзбекнефтьгаз» АЖ ва «Шўртан ГКК» МЧЖ томонидан сотиладиган нефть ва газ конденсати учун янги ички тармоқ нархлари;

нефть маҳсулотлари ва углеводородларни импорт қилиш билан шуғулланувчи тадбиркорлик субъектларига нефть маҳсулотлари ва углеводородларни нефть базаларининг бўш сифимларида сақлаш бўйича хизматлар кўрсатиш учун тарифлар белгиланишини таъминласин.

12. Қуйидагилар маълумот учун қабул қилинсин:
юридик шахслар, шу жумладан «Ўзбекнефтьгаз» АЖ нефть

базалари томонидан нефть маҳсулотларини қайта сотиш учун нефтни қайта ишлаш заводларидан биржа савдолари орқали сотиб олиш яқуний истеъмолчига сотилганда тўла-нопи лозим бўлган акциз солиғи ҳисобга олинмаган ҳолда амалга оширилади. Бунда, ушбу юридик шахсларнинг ўз эҳтиёжлари учун фойдаланадиган нефть маҳсулотлари ҳажми қисмида акциз солиғи белгиланган тартибда тўланади;

табiiй газ қазиб олувчи ташкилотлар томонидан газни қайта ишлаш ва уни утилизация қилиш ташкилотларига сотиладиган табiiй газ ҳажми яқуний истеъмолчига реализация қилинадиган ҳажм сифатида кўрилмади.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 17 январдаги «Мамлакат иқтисодиётининг тармоқларини талаб юқори бўлган маҳсулот ва хом ашё турлари билан барқарор таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-3479-сон қарори 2-банди «б» кичик бандининг иккинчи ва учинчи хатбошисидаги чикариш ташлансин.

14. Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги, Молия вазирлиги, Адлия вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгариш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига тақлифлар киритсин.

15. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари Ж.А.Кўчқоров ва Ўзбекистон Республикаси энергетика вазири А.С.Султонов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикаси Президентини
Ш.МИРЗИЁЕВ.**

Тошкент ш.,
2020 йил 4 апрель
ПҚ-4664-сон.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ҚАРОРИ**

**ТАМАКИ МАҲСУЛОТЛАРИ БОЗОРИНИ ЯНАДА ТАРТИБГА СОЛИШ
ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА***

Сўнги пайтларда тамаки маҳсулотлари айланмасини тартибга солиш бўйича қатор тадбирлар амалга оширилмоқда, бироқ амалга оширилаётган чора-тадбирларга қарамасдан, тамаки маҳсулотларининг акциз солиғи солинмайдиган янги турларини олиб кириш тенденцияси кузатилмоқда.

Хусусан, қиздириладиган тамаки маҳсулотлари ва таркибида никотин мавжуд суюқликлар оммалашиб кетмоқда.

Қиздириладиган тамаки маҳсулотлари, чекиладиган, чайналадиган, ҳидланадиган, шимиладиган (снос) ва чилим учун тамакига, таркибида никотин мавжуд суюқликларга талаб ортаётганлигини инобатга олган ҳолда, шунингдек, аҳолини тамаки маҳсулотларини истеъмол қилиш оқибатларидан ҳимоя қилиш, уларнинг ноқонуний савдоси олдини олиш мақсадида:

1. 2020 йил 1 июндан импорт қилинадиган қиздириладиган тамаки маҳсулотлари, чекиладиган, чайналадиган, ҳидланадиган, шимиладиган (снос), чилим учун тамаки, никотинли тамакисиз снос, таркибида никотин мавжуд суюқликларга акциз солиғи киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси уч ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига тамаки, чилим, электрон сигаретлар, қиздириладиган тамаки маҳсулотлари, таркибида никотин мавжуд маҳсулотлар айланмасини тартибга солишни назарда тутувчи Ўзбекистон Республикаси Қонуни лойиҳасининг киритилиши таъминласин.

3. 2020 йил 1 июндан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 29 июндаги «Ўзбекистон Респуб-

*Қарор Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 7.04.2020 йилдан қучга кирди.

ликасининг ташқи иқтисодий фаолиятини янада тартибга солиш ҳамда божхона-тариф жиҳатдан тартибга солиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-3818-сон қарорига иловага мувофиқ қўшимчалар киритилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 30 ноябрдаги «Алоҳида турдаги товарларни маркировка-лашнинг замонавий усулларини жорий этишга доир чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-4042-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

5. Вазирлик ва идоралар бир ой муддатда ўзлари қабул

қилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни мазкур қарорга мувофиқлаштирасин.

6. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазири уринбосари Ж.А.Қўчқоров зиммасига юклансин.

*Ўзбекистон Республикаси Президентини
Ш.МИРЗИЁЕВ.*

Тошкент ш.,
2020 йил 6 апрель
ПҚ-4665-сон.

*ЎзР Президентининг 2020 йил 6 апрелдаги ПҚ-4665-сон қарорига
ИЛОВА*

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINI PRESIDENTINING 2018 ЙИЛ 29 ИЮНДАГИ
«ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINING TASHQI IKTISODIY FAOLIYATINI YANADA
TARTIBGA SOLISH HAMDA BOJXHONA-TARIF JIHATDAN TARTIBGA SOLISH TIZIMINI
TAKOMILLASHTIRISH CHORA-TADBIRLARI TUGRISIDA»GI PҚ-3818-SON QARORIGA
2020 ЙИЛ 1 ИЮНДАН KIRITILAETGAN QOШIMCHALAR**

2-илова:

«2402 20 900 0» позициясидан кейин куйидаги мазмундаги позициялар билан тўлдирилсин:

2403 11 000 0	Табак для кальяна	25 долл. США/ кг
2403 19100 0	Табак курительный	25 долл. США/ кг
2403 99100 0	Табак жевательный, нюхательный и сосательный	25 долл. США/ кг
2403 99 900 9	Изделия с нагреваемым табаком (нагреваемая табачная палочка, нагреваемая капсула с табаком и пр.)	25 долл.США/кг
2403 99 900 9	Никотиновый бестабачный снюс	10 долл. США/ кг

«3824» позициясидан кейин куйидаги мазмундаги позиция билан тўлдирилсин:

3824 99 930 0 3824 99 960 8	Никотиносодержащая жидкость (в картриджах, резервуарах и других контейнерах для использования в электронных сигаретах)	0.045 долл. США/ мл
--------------------------------	--	---------------------

*ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINI
BOШ ПРОКУРАТУРАСИ, ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ,
ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИНИНГ
QARORI*

**СУД ХУЖЖАТИ АСОСИДА БЕРИЛГАН ИЖРО ХУЖЖАТИНИ ЁКИ ИЖРО
ХУЖЖАТИ БЎЛГАН СУД ХУЖЖАТИНИ УЗРСИЗ САБАБЛАРГА КЎРА
ИЖРО ЭТМАГАН ҚАРЗДОР ЖИСМОНИЙ ШАХСНИНГ ЎЗБЕКИСТОН
RESPUBLIKASIDAN ЧИҚИШНИ ВАҚТИНЧА ЧЕКЛАШНИ ТАЪМИНЛАШ
ЮЗАСИДАН ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINI BOШ ПРОКУРАТУРАСИ
ХУЗУРИДАГИ МАЖБУРИЙ ИЖРО БЮРОСИ, ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ
ВА ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИ ЧЕГАРА ҚЎШИНЛАРИНИНГ
ХАМКОРЛИГИ ТАРТИБИ ТЎГРИСИДАГИ НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА***

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2019 йил 12 ноябрда рўйхатдан ўтказилди,
рўйхат рақами 3196*

Ўзбекистон Республикасининг «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонунига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Ички ишлар вазирлиги ва Давлат хавфсизлик хизмати қарор қилади:

1. Суд ҳужжати асосида берилган ижро ҳужжатини ёки ижро ҳужжати бўлган суд ҳужжатини узрсиз сабабларга кўра ижро этмаган қарздор жисмоний шахснинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклашни таъминлаш юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси

*Қарор Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 12.11.2019 йилдан кучга кирди.

КАРАНТИН ПАЙТИ: ИЖАРАНИ ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ТЎХТАТИБ ТУРИШ МУМКИН

Компания фаолиятини вақтинча тўхтатиб қўйиб, масофадан туриб ишлаш режимига ўтган ёки карантин чоралари туфайли молиявий қийинчиликларни бошидан кечираётган бўлса, жой ижараси учун тўловларни нима қилиш керак? Юридик масалалар бўйича «Nogma» МЧЖ экспертлари Элеонора МАЗУРОВА ва Альберт САФИН муаммони ечиш вариантлари юзасидан тушунтириш бердилар.

1. Тарафларнинг келишувига кўра ижара мажбуриятларини ўзгартириш

Бундай расмийлаштириш усули – энг мақбул ва иккала тараф учун қулай бўлиши мумкин. Тузилаётган шартнома шартлари, шунингдек унга киритиладиган ўзгартиришлар тарафларнинг келишувига кўра белгиланади (ФК 354-м., 5-қ.).

Ўз навбатида, қонун ҳужжатларида ижара шартномасини бекор қилмаган ҳолда ижара суммасини вақтинча камайтириш ёки ижара тўловларини муаммо тўламай туриш тақиқланмаган.

Шу сабабли жой мулкдори сизнинг тимсолингизда ижарага олувчини қўлдан чиқармасликни хоҳласа, юзага келган вазиятда мақбул бир йўлни маслаҳатлашиб олинг.

Тарафлар танлаши мумкин бўлган энг мақбул шартларни тавсия этамиз:

- **шартномага ижара тўловини бўлиб-бўлиб тўлаш ёки тўлаш муддатини кечиктириш ҳақидаги шартни киритиш.** Ижарага олувчининг ҳуқуқларини кафолатлаш учун қўшимча равишда мажбуриятларни бажариш таъминотидан фойдаланиш мумкин (ФКнинг 22-боби). Масалан – кафилик шартномасини тузиш;

- **ижара тўловини вақтинча камайтириш.** Ижарага берувчинингизни бундан хабардор қилиш учун унга хат йўлланг. Илтимосингизни қуйидагича баён этишингиз мумкин:

«Карантин туфайли бир қатор чекловлар жорий этилгани сабабли юзага келган беқарор вазият компаниямизнинг молиявий аҳволига салбий таъсир кўрсатди. Шу муносабат билан 20 йил «_____» даги ХХ-сон шартномага мувофиқ белгиланган ижара ставкасини камайтиришингизни сўраймиз. Таъкилотимиз ҳеч қачон тўловларни кечиктирмагани ва пул маблағларини тўлиқ ҳажмда ўз вақтида тўлаганига эътиборингизни қаратамиз. Вазиятимизни тўғри тушуниб, ижара тўлови миқдорини камайтиришига рози бўлсангиз, оғир вазиятга қарамай уни тўлаш бўйича барча мажбуриятларни ўз вақтида ва тўлиқ ҳажмда бажаришни кафолатлаймиз»;

- **карантин пайтида ижара таътили ҳақида келишиб олиш.** Ижара тўловларидан тўлиқ ёки қисман озод бўлиб, кейинчалик қарз тўлиқ сўндирилмагунча уни муайян муддатга ошириш мумкин.

Мисол учун, шартноманинг қуйидаги шартларини ўзгартириш мумкин: 2 ойга ижара тўлови суммасидан – 50% ва 2020 йил августгача – 25%. Сентябрь ойидан бошлаб эса тўлиқ тўлаунга қадар амалдаги сумманинг +10%. Фикримизча, бу энг ақилона ечим, у корхонага қисқа муддатли қийинчиликларни осон енгизиш имконини беради, жой мулкдори эса муайян вақт ўтиб барибир пулини олади;

- **ижара тўловларини муайян муддатга ёки карантин пайтида тўхтатиб туриш.** Аҳдлашувингизни ижара шартномасига қўшимча келишув билан расмийлаштиринг.

Ижара шартномасининг амал қилишини тўхтатиб қўйганингиз ҳақида солиқ органларини хабардор қилишингиз зарур эмас. Келгусида инспекторларда тўловлар қилинмагани сабаби юзасидан саволлар юзага келганда уларга қўшимча келишувингиз нусхасини тақдим этишингиз мумкин.

2. «Форс-мажор» юзага келгани сабабли тўловларни тўхтатиб туриш

Ўзбекистонда мураккаб эпидемиологик вазият юзага келгани муносабати билан бизнес учун «форс-мажор» режими жорий этилди (19.03.2020 йилдаги ПФ-5969-сон Фармон). Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги (mifi.uz) ёки Савдо-саноат палатасига (chamber.uz) мурожаат қилиб, зарур сертификат олишингиз мумкин, у экспорт-импорт битимлари билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишда ёрдам бериши аниқ. Бироқ у кўчмас мулкнинг ижара шартномаси билан боғлиқ вазиятда қўл келармикан? Шу масалани кўриб чикамиз.

Форс-мажор – тарафларнинг хоҳиши ва хатти-ҳаракатларига боғлиқ бўлмаган, юзага келгани муносабати билан зиммаларига олган мажбуриятларини бажара олмайдиган фавқулодда ҳолатларнинг юзага келиши (Низомнинг 2-банди, ВМнинг 15.02.2005 йилдаги 63-сон қарори билан тасдиқланган).

Вазият форс-мажор эканлигини белгилашга асос бўлувчи иккита мезон мавжуд:

1) **фавқулодда тусга эгалик** – одатий доирадан четга чиқувчи, тижоратдаги таваккалчиликка алоқадор бўлмаган ва шартнома тузаётганда ҳеч қанақасига инобатга олиб бўлмайдиган вазият.

2) **енгиб бўлмаслик** – бу шароитда ҳеч ким мажбуриятларни бажара олмаслигини аниқлатади.

Қарз олувчи контрагентларининг мажбуриятларни бузиши, бажариш учун зарур товарларнинг бозорда мавжуд эмаслиги, қарз олувчида зарур пул маблағларининг йўқлиги форс-мажорга кирмаслигини унутманг (ФКнинг 333-м., 3-қ.).

Қонун ҳужжатларига мувофиқ енгиб бўлмас куч ҳолатларига тадбиркорлик таваккалчиликлари, корхона иқтисодий аҳволининг ёмонлашиши, молиявий-иқтисодий инқироз, валюта курсининг ўзгариши, миллий валюта девальвацияси киритилиши мумкин эмас.

Форс-мажор муносабати билан кўчмас мулк учун ижара тўловини тўлаш шартларини ўзгартириш мақсадига корхона ҳуқуқат карантин туфайли белгиланган чекловлар билан тадбиркорда ижара тўловини тўлаш борасида юзага келган муаммо ўртасида қандай алоқадорлик борлигини исботлашга тўғри келади. Аслида ижарага олувчиларнинг тўлов тўлашига ҳеч нима тўсқинлик қилмайди, улар пуллик операцияларни амалга оширишлари мумкин. Муаммо шундаки, форс-мажор мавжуд экан, аксарият тадбиркорлар молиявий қийинчиликларни бошдан кечиради. Кичик бизнесда бу айниқса кўзга ташланади. Бироқ форс-мажорни рўқач қилиб, ижара тўловини шунчаки тўламаслик ярамайди.

Қонун ҳужжатларида корхоналарни мажбуран масофадан туриб ишлашга ўтказиш ҳақида қўрсатма берилмаган. Ҳуқуқат шундай қилишни тавсия қилмоқда (ВМнинг 23.03.2020 йилдаги 176-сон қарорининг 2-банди). Масофадан туриб ишлашга ўтиш ҳақидаги қарорни компания раҳбари ўз хоҳишига кўра қабул қилади, бу ҳолат ҳам форс-мажорга кирмайди. Натижада ижарага берувчи ижара тўловларининг вақтинча тўхтатиб турилишини рад этса, вазиятни енгиб бўлмас куч таъсири остига тушира олмайсиз.

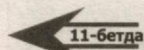
Бу вазиятда хусусий таълим муассасалари бундан мустасно. Болалар боғчалари, мактаблар ва бошқа таълим муассасаларининг фаолияти ҳуқуқатнинг қатъий қарори билан тўхтатилди. Бу ҳолда коронавирус инфекцияси пандемияси эмас, айнан ҳуқуқатнинг республикамиздаги барча таълим муассасаларининг фаолият юритишини таъкиллаш ҳақидаги қарори форс-мажор бўлади. Бундан келиб чиқиб, таълим фаолияти билан шуғулланадиган барча корхоналар ҳуқуқат буйруғи бекор қилингунига қадар ижара тўловини тўхтатиб туришлари ҳақида ижарага берувчиларининг хабардор қилиб, мажбуран ишламай турган вақтда ижара тўловини тўламасликлари мумкин.

Бироқ фаолият юритиш бево-
сита тақиқланмаган бошқа ҳолат

12-бетда

КАРАНТИН ПАЙТИ: ИЖАРАНИ ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ТЎХТАТИБ ТУРИШ МУМКИН

11-бетда ҳам мавжуд. Мисол учун, туристик компания турларни саёхатлар таъкиллаб қўйилгани учун эмас, ташқи чегаралар ёпилгани ва мамлакат ичида одамларнинг ҳаракатланиши чеклангани сабабли уюштири олмаяпти. Бундай чоралар туристик бизнесни тўлиқ тўхтатиб қўяди. Натижада туроператор ижара тўловини тўлаш учун пул ишлаб топа олмайди. Бу ҳолда ҳукумат қарорини форс-мажор ҳолат сифатида рўқач қилишга уринсангиз, бизнесингиз жорий этилган чекловларга бевосита боғлиқ эканлигини исботлашингизга тўғри келади.

3. Ижарага олинган давлат мулки учун тўловларни тўхтатиб туриш

Карантин сабабли Инқирозга қарши курашиш бўйича республика комиссиясининг қарори билан фаолияти тўхтатиб қўйилган, давлат объектларини ижарага олган тадбиркорлик субъектлари 2020 йил 24 мартдан бошлаб иш тўхтаб турган пайтда ижара тўловини тўламайдилар (умумий оқватланиш корхоналари, ўқув марказлари, фитнес-марказлар, спорт заллари, туризм соҳаси муассасалари ва бошқалар). Давлат активларини бошқариш агентлиги матбуот хизмати расмий хабарида шу ҳақда маълум қилди.

4. Ижарага олинган жойни иккиламчи ижарага бериш

Мураккаб вазиятдан чиқиш усулларидан бири – ишни тўхтатиб турган пайтингизда ижара олинган жойни иккиламчи ижарага бериш. Ижара шартномангизда иккиламчи ижарага бериш таъқиқланмаган бўлса, ушбу имкониятдан фойдаланишингиз мумкин.

Ушбу операцияни амалга ошириш учун ижарага берувчининг ёзма розилигини олинг (*ФКнинг 546-м.*). Ижара шартномасида иккиламчи ижара-

га бериш мумкинлиги қайд этилган бўлса, алоҳида розилик олиш зарур эмас. Бу усулдан фойдалансангиз, ижара тўловлари суммасининг бир қисмини қоплаб, коммунал хизматлар ҳақини тўлай оласиз.

! Жойни иккиламчи ижарага бериш муддати асосий ижара муддатидан ошиши мумкин эмас.

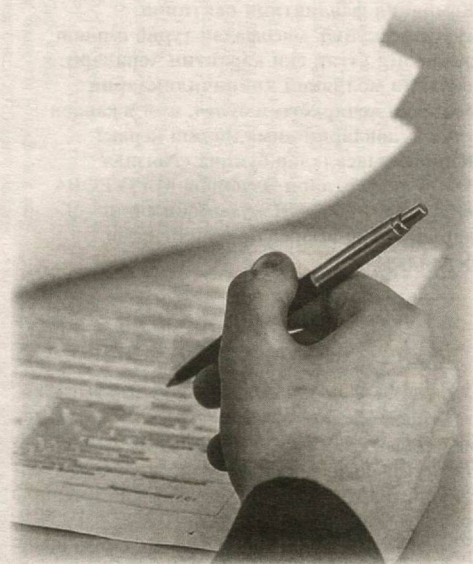
5. Ижара шартномасини бекор қилиш

Энг ноҳуш вазиятда, муаммоингиз форс-мажор ҳолатга кирмаса, ижарага берувчи ижара тўловлари тўхтатиб турилишини рад этибгина қолмай, жойни иккиламчи ижарага беришга ҳам қўнмаган бўлса, биргина йўл – ижара шартномасини бекор қилиш қолади.

Бу усулдан фойдаланиш имконсиз бўлиши мумкин, одатда ижара шартномаларида ижарага берувчи муддатидан олдин бекор қилиш учун имтиёзли ҳуқуққа эга бўлади. Ижара оловчи эса шартномани бекор қилишни сўраса, жаримага тортилади. Бунинг устига, иккинчи тарафни олдиндан хабардор қилиш имконига эга эмас.

Бу йўлни танлашдан олдин шартномангизни муддатидан олдин бекор қилиш шартлари билан танишиб чикинг. У ижарага берувчининг айбисиз ўз ташаббусингизга кўра муддатидан олдин бекор қилинганда шартноманинг амал қилиш муддати тугагунча ижара тўловини тўлиқ ҳажмда тўлаш ёхуд жарима санкциясини қўллаш назарда тутилган бўлиши эҳтимолдан холи эмас.

Бу ҳолда уни бекор қилишингиз ноўрин. Ижарага олинган жойда қолаверинг, ижарага берувчи суд орқали қарзингизни ундириб олаверсин. Даъво аризасини тайёрлаб, давлат божини тўлагунча (тўлашга қодир бўлса, албатта), суд даъвои кўриб чиқиш учун қабул қилгунча, суд жа-

раёни ўтгунча карантин тугаб, ўзингизга келиб оласиз, тўлов қобилиятингизни тиклайсиз. Иш судда кўрилаётганда судьялар республикадаги вазиятдан келиб чиққан ҳолда жарима санкцияларини камайитиришлари ёки буткул бекор қилишлари ҳам мумкин.

Сўнгсўз ўрнида...

Таклиф қилинган усуллардан қай бирини танлаш ўз ихтиёрингизда, ҳамкорларингиз билан амалий алоқаларингиз қанчалик мустақкам эканлигига боғлиқ. Шу ўринда пандемия вақтинчалик ҳолат, бизнес-ҳамкорлар билан амалий алоқалар эса йиллаб давом этишини эслатиб ўтмоқчимиз. Бизнес оламидаги обрўингиз келгусида компаниянгнигизнинг бир маромда фаолият юритишини таъминлаб беради.

✓ ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ БИРЛАШМАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ УЧУН СУБСИДИЯ ҚАНДАЙ ОЛИНАДИ

Кам таъминланган оилалар бандлигини таъминлаш мақсадида ташкил этиладиган қишлоқ хўжалиги бирлашмалари устав фондига улуш сифатида киритиш учун субсидия ажратиш тартиби белгиланди (*АВ томонидан 31.03.2020 йилда 3163-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган*).

Эслатиб ўтамоқчи, аҳоли бандлигини таъминлаш ва янги иш ўринларини яратиш мақсадида Бандликка қўмаклашиш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан аниқ мақсадларга субсидия ва грантлар ажратиш тартиби жорий этилган (*5.03.2019 йилдаги ПҚ-4227-сон қарор; Низом, АВ томонидан 31.05.2019 йилда 3163-сон билан рўйхатдан ўтказилган*). Айни пайтда амал қилаётган ҳужжатда қишлоқ хўжалиги фаолияти билан шўғулланаётган кам таъминланган оилаларни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш механизми тартибга солинган.

Бир нечта оила иштирокида қишлоқ хўжалиги бирлашмасини ташкил этмоқчи бўлган муассис ҳудудий Аҳоли бандлигига қўмаклашиш марказига (АБКМ) ҳар бир оиллага субсидия олиш

учун ёзма ариза беради. Аризага қуйидагилар илова қилинади:

- оила бошлиқларининг Ф.И.О. кўрсатилган рўйхат;
- қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш учун муассис ва оилалар ўртасида тузилган пудрат шартномаларининг кўчирма нусхалари.

АБКМнинг масъул ходими берилган аризани 5 иш куни ичида кўриб чиқади. Бунда оиланинг кам таъминланганлиги далили албатта ҳисобга олинади. Масъул ходим аризани ўрганиш натижалари бўйича АБКМ раҳбарига ўз таклифини йўллайди, у 2 кун ичида субсидия ажратиш тўғрисида буйруқ чиқариб, уни почта орқали муассисга юборади. Буйруқда субсидия олувчилар ва унинг суммаси кўрсатилади.

Буйруқни олган муассис қишлоқ хўжалиги бирлашмасини ташкил этиб, сўнг АБКМга бирлашма уставини ва рўйхатдан ўтказилганлиги тўғрисида гувоҳнома нусхаларини тақдим этади. АБКМ устав фондига улуш сифатида киритиш учун 2 иш куни ичида бирлашма ҳисобрақамига 10 БҲМ ўтказиб, бу ҳақда бирлашма раисини (муассисни) ёзма равишда хабардор қилади.

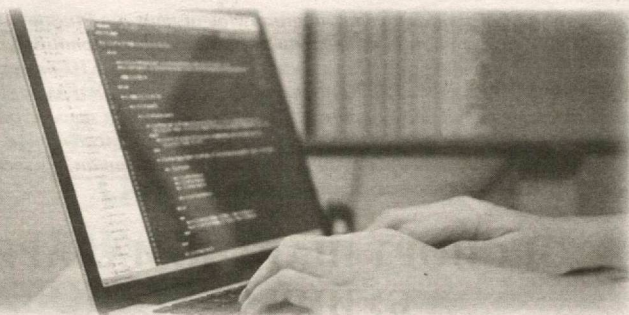

Субсидия бир марталик бўлиб, битта оиллага фақат бир марта ажратилади.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (*lex.uz*) эълон қилинган ва 31.03.2020 йилдан кучга кирган.

Ленара ХИКМАТОВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

ХИЗМАТЛАР ИМПОРТИДА ҚҚС: АЙЛАНМА АМАЛГА ОШИРИЛГАН САНА

? 2020 йилда корхона импорт бўйича дастурий маҳсулотни 9 765 АҚШ долларига сотиб олган. Янги тахрирдаги СКнинг 255-моддаси 2, 6-қисмларига мувофиқ импорт бўйича дастурий таъминотни сотиб олиб, корхона ҚҚС бўйича солиқ агентига айланади ва ушбу айланма бўйича солиқни тўлаши шарт. 28.01.2020 йилда 100 фоизлик олдиндан тўлов амалга оширилган. Дастурий таъминотни тақдим этишга оид бажарилган ишлар далолатномаси 12.02.2020 йилда ёзиб берилган (ҚҚСсиз).

Дастурий таъминотни сотиб олишдан ҚҚС қайси санадаги курс бўйича ва қандай ҳисобланади ҳамда тўланади: дастурий таъминот учун ҳақ тўланган санадаги ёки бажарилган ишлар далолатномаси ёзиб берилган санадаги?

– Импорт бўйича хизматлар электрон шаклда олинганда ушбу хизматларни оловчи ҚҚС тўловчи деб эътироф этилади (СК 255-м. 4-қ.). Хизматлар кўрсатилганлиги фактини тасдиқловчи ҳисобварақ-фактура ёки бошқа ҳужжат расмийлаштирилган (имзоланган) сана хизматларни

реализация қилиш бўйича айланма амалга оширилган сана ҳисобланади (СК 242-м. 4-қ.).

Шу тариха, хизматлар импорт қилинганда бажарилган ишлар далолатномаси имзоланган санадаги курс бўйича ҚҚСни ҳисоблашингиз лозим.

ПУДРАТ ШАРТНОМАСИ БЎЙИЧА ҚҚС ТЎЛАШ

? Корхона – айланмадан олинган солиқни тўловчи жорий ва капитал таъмирлаш ишларини бажаради. Солиқ даврида хизматларни реализация қилишдан олдин даромад 1 млрд сўмдан ошмайди. Қурилиш майдони мавжуд эмас. Пудрат шартномалари ҚҚСни ҳисобга олган ҳолда ва ҚҚСсиз тузиладими?

– Айланмадан олинган солиқни тўловчи корхонанинг жорий ва капитал таъмирлаш ишларини бажарганлиги, солиқ давридаги ялпи даромади эса 1 млрд сўмдан ошмаганлиги сабабли унда ҚҚС тўлашга ўтиш бўйича мажбуриятлар юзга келмайди. Пудрат шартномаларини ҚҚСни ҳисобга олмасдан тузиш лозим.

Ялпи даромад 1 млрд сўмлик чекланган миқдордан ошган тақдирда, корхона фойда солиғи ва ҚҚС тўловчисига айланади. Бу ҳолат ҚҚСни ҳисобга олмасдан тузилган пудрат шартномаси амал қилаётган даврда юз

берса, шартномага қўшимча битимларни тузиш лозим, уларда юз берган ўзгаришлар ҳисобга олинади.

Молиялаштиришнинг марказлаштирилган манбалари ҳисобидан объектлар қурилишини (бундан жорий ва капитал таъмирлаш мустасно) бажарувчи юридик шахслар бундай қурилишга доир шартнома расмийлаштирилган ойдан кейинги ойнинг биринчи санасидан эътиборан ҚҚС ва фойда солиғини тўлашга ўтади (СК 462-м. 14-қ.).

Эльвира ЖИЛЬЦОВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

? Дори воситаларини улгурчи етказиб берувчи товарни етказиб бериш чоғида пул чегирмасини тақдим этган. Бунинг натижасида товар қиймати ва ҚҚС миқдори камайган. Етказиб берувчи тақдим этилган чегирма миқдорига қўшимча ҳисобварақ-фактура-ни ёзиб бермаган. 2020 йилда солиқ ҳисоботида ҚҚСга тузатиш киритиш қандай акс эттирилади?

ЧЕГИРМА УЧУН ҚЎШИМЧА ҲИСОВВАРАҚ-ФАКТУРА

– Чегирма реализация қилиш бўйича айланма амалга оширилган санадан кейин тақдим этилган бўлса, у албатта қўшимча ҳисобварақ-фактурада акс эттирилиши лозим.

Харидорларга реализация қилиш бўйича айланма амалга ошириш санасида чегирмалар (бошқа тижорат бонуслари) берган солиқ тўловчи солиқ базасини бундай чегирмалар (тижорат бонуслари) чегириб ташланган ҳолдаги нархдан (тарифдан) келиб чиққан ҳолда аниқлайди (СК 248-м. 2-қ.). Ушбу чегирма ҳисобварақ-фактурада акс эттирилмайди.

Реализация қилиш бўйича айланма амалга оширилган санадан кейин (товар юклар жўнатилгандан кейин) чегирма тақдим этилган тақдирда, корхонада ҚҚС бўйича солиқ базасига тузатиш киритилади.

Бунда чегирмалар бериш шартлари шартнома шартларида ёки солиқ тўловчининг нарх (тариф) сиёсатида назарда тутилган бўлса, илгари амалга оширилган товарларни (хизматларни) етказиб бериш бўйича солиқ базаси камайтирилади. Бундай шартларда товарлар етказиб бериш (хизматлар кўрсатиш) шартномасининг муайян шартлари харидор томони-

дан бажарилиши, шу жумладан товарларнинг (хизматларнинг) муайян ҳажмини олиш ва муддатидан олдин ҳақ тўлаш назарда тутилиши мумкин. Солиқ базасига тузатиш киритиш (салбий ёки ижобий) қўшимча ҳисобварақ-фактура ёки тасдиқловчи бошқа ҳужжатлар асосида амалга оширилади. Товарларни (хизматларни) етказиб берувчи томонидан солиқ базасига тузатиш киритилаётганда, харидор етказиб берувчи томонидан расмийлаштирилган қўшимча ҳисобварақ-фактура асосида илгари ўзи ҳисобга олиш учун қабул қилган солиқ суммасига тегишли тарзда тузатиш киритиш (қўпайтиради ёки камайтиради) (СК 257-м.).

Замира ЖҲРАЕВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

ЭЪЛОН ВА РЕКЛАМА

«ЖАВОБ БЕРАМИЗ» ИНФОКИОСКИГА ХУШ КЕЛИБСИЗ

Солиқ солиш, бухгалтерия ҳисоби ва ҳуқуққа оид мавзулардаги саволларингизга электрон қўлланмалар ва газета материаллари муаллифлари жавоб берадилар.

Жавобларни norma.uz сайтидаги «Жавоб берамиз» эксперт хизмати электрон ахборот киоскисидан топасиз.

Саволларни қуйидагича бериш мумкин:

- ✓ аввал norma.uz сайтида рўйхатдан ўтиб, мурожаатни электрон қўришида жўнатган ҳолда;
- ✓ (71) 200-00-59 бевосита алоқа телефони орқали (душанбадан жумагача соат 10.00 дан 17.00 гача).

«СОЛИҚЛАР: САВОЛЛАР ВА ЖАВОБЛАР»

Ўзбек тилидаги қўлланмасини тақдим этамиз

Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1.
Тел. (71) 200-00-90. E-mail: office@norma.uz,
web: www.norma.uz

ТМЗни КИРИМ ҚИЛИШ САНАСИ – ХИСОБ СИЁСАТИДА

? Бу корхонанинг ҳисоб сиёсатида қайд этилса, товарларни БЮД-40 санаси бўйича кирим қилса бўладими?

– Ҳисоб сиёсати молиявий ҳисобот барча мақбул БҲМСлар асосида шаклланиши мумкин бўлган тарзда ташкил этилиши лозим.

«Товар-моддий захиралар» 4-сон БҲМСда (АВ томонидан 17.07.2006 йилда 1595-сон билан рўйхатдан ўтказилган) таъкидланишича, ТМЗга мулк ҳуқуқи ўтган тақдирда улар актив сифатида эътироф этилади

(8-банднинг «в» кичик банди). Мулк ҳуқуқнинг ўтиш пайти ҳар бир ҳолатда харид шартномасида белгиланади. Масалан, ҳисоб сиёсатида импорт қилинган активларни балансга кирим қилиш санасининг БЮД-40 бўйича кўрсатилиши тўғри эмас, сабаби шартнома шартларига кўра, мулк ҳуқуқнинг ўтиш санаси бошқа бўлиши мумкин.

ТРАНСПОРТ ХИЗМАТЛАРИНИНГ ИМПОРТИ: СОЛИҚ ОҚИБАТЛАРИ

? Маҳаллий ташкилот белоруссиялик ташкилотнинг Беларуссиядан Ўзбекистонга юкларни эсватини бўйича хизматларини харид қилмоқда. Норезидент Беларуссия резидентлиги сертификатини тақдим этади.

Транспорт хизматлари импорт қилинганда қандай солиқлар тўланиши керак?

– Ўзбекистон Республикаси Хукумати билан Беларуссия Республикаси Хукумати ўртасида Икки томонлама солиқ солмаслик ва даромад солиғи ва мол-мулк солиғига нисбатан солиқларни тўлашдан бўйин товлашнинг олдини олиш тўғрисида битим тузилган (Тошкент, 22.12.1994 йил, 11.01.1997 йилда кучга кирган).

Ахдлашувчи давлатлардан бирининг корхонаси томонидан денгиз ёки ҳаво кемалари, темир йўл ёки автотранспорт воситаларида халқаро ташишларда фойдаланишдан олган даромадига (фойдасига) фақат ахдлашаётган мазкур давлатда солиқ солинади (Битимнинг 8-банди).

Бу дегани белоруссиялик компания Беларуссия резидентлиги сертификатини тақдим этган тақдирда,

импорт қилувчи – маҳаллий ташкилот тўлов манбаидан фойда солиғини ушлаб қолмаслиги мумкин (СК 357-м., 358-м.).

Маҳаллий ташкилотда ҳам ҚҚС бўйича солиқ мажбуриятлари юзга келмайди. Агар ташиш хизматларини чет эллик шахслар кўрсатса ҳамда жўнатиш пункти ва белгиланган пункт Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган бўлса, у ҳолда ЎЗР хизматларни реализация қилиш жойи деб эътироф этилган бўлар эди (СК 241-м. 3-қ. 4-б. «б» кичик банди). Сизнинг вазиятда пунктлардан бири ЎЗРдан ташқарида жойлашганлиги сабабли Ўзбекистон бундай хизматларни реализация қилиш жойи деб эътироф этилмайди.

Замира Жўраева,
«Norma» МЧЖ эксперти.

? Умумбелгиланган солиқларни тўловчи корхона ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотни ўз омборидан туриб экспорт шартномаси бўйича EXW шартларида реализация қилади. Тўлов АКШ долларларида харидорнинг Ўзбекистондан ташқаридаги ҳисобварағидан амалга оширилади. Маҳсулотдан кейинчалик Ўзбекистон ҳудудида завод қурилишида фойдаланилади, бу ерда харидор асосий пудратчи ҳисобланади. Ишлаб чиқарувчи экспорт бўйича операцияга нисбатан қўллагани сингари 0 фойзлик ҚҚС ставкасини қўллай оладими?

ЭКСПОРТ ШАРТНОМАЛАРИ БҲИЧА ҚҚС

– Солиқ кодексига мувофиқ ҚҚСнинг ноль даражали ставкасини қўллашнинг мажбурий шартларидан бири товарларни ЎЗРдан ташқарига олиб чиқиш далили ҳисобланади (СК 260-м. 1-қ.). Экспорт операциялари куйидаги ҳужжатлар билан тасдиқланиши керак:

- 1) контракт (контрактнинг белгиланган тартибда тасдиқланган кўчирма нусхаси);
- 2) товарларни чиқаришни амалга оширувчи божхона органининг товарларни Ўзбекистон божхона ҳудудидан олиб чиқиш учун белгиси кўйилган божхона юк декларацияси;
- 3) божхона ҳудудидан ўтказиш пунктида жойлашган божхона органининг товарлар белгиланган мамлакатга жўнатишнинг тасдиқловчи белгиси кўйилган, товарга илова қилинадиган ҳужжатлар (СК 261-м. 1-қ.).

ЕХВни етказиб бериш базиси куйидаги шартларни назарда тутати: харидор товарни сотувчининг шартномада кўрсатилган омборидан олиб кетади, экспорт божларини тўлаш мажбурияти харидор зиммасига юклатилади. Агар юклар жўнатиладиган товар ЎЗРдан ташқарига чиқмаса, Солиқ кодексига мувофиқ ҚҚСнинг ноль даражали ставкасини қўллаш тўғри бўлмайди.

Бинобарин, корхонага Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фойдаланиш назарда тутилган ўзида ишлаб чиқарилган товар (иш, хизматларни етказиб беришга тўғридан-тўғри битимлар шартларида норезидентлар билан хорижий валютада шартномалар ту-

зишга рухсат берилганини эътиборга олиш керак (26.03.2012 йилдаги ПҚ-1731-сон қарорнинг 5-банди).

Президентнинг ПҚ-1731-сон қарорида унинг амал қилиш муддати кўрсатилмаган. «Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида»ги Қонуннинг 33-моддасига мувофиқ ПҚ-1731-сон қарор муддатсиз ҳисобланиши мумкин.

«Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонунда (30.12.2019 йилдаги 599-сон) Хукумат қарорларини СКга мувофиқлаштириш ва давлат божқаруви органлари СКга зид бўлган ўз норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш ва бекор қилишларини таъминлаш белгиланган (2-м.).

СКнинг 36-«Ноль даражали ставка бўйича солиқ солинадиган айланма» бобида ПҚ-1731-сон қарорнинг 5-бандида кўрсатилган преференциялар ҳисобга олинмаган. Шу билан бир вақтда ПҚ-1731-сон қарорда эски тахрирдаги СКнинг моддаларига ҳаволалар бор. Тегишли равишда, мазкур қонун ҳужжатида тузатишлар киритилиши керак.

Хатоликлар юз беришининг олдини олиш мақсадида ПҚ-1731-сон қарорнинг 5-банди нормаларини 2020 йилда қўллаш мумкин-мумкин эмаслиги борасида тушунтириш сўраб ДСҚга мурожаат қилишингизни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

Эльвира ЖИЛЬЦОВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

ТЎЛАНДИГАН ДИВИДЕНДЛАР – ХАРАЖАТЛАР ЭМАС

? 2020 йилнинг I чорагида умумбелгиланган солиқларни тўловчи корхона муассисларга 2019 йилнинг IV чораги учун 300 млн сўм миқдорда дивиденд ҳисоблади. 1.01.2020 йилда тақсимланмаган фойда – 500 млн сўм. 2020 йилнинг I чораги учун фойда – 200 млн сўм. 1. 2019 йил учун ҳисобланган дивидендлар 2020 йил I чорагининг харажатлари бўлиб ҳисобланади? 2. Дивидендларни 2-сон Ҳисобот шаклида акс эттириш керакми?

1. Йўқ, харажатлар бўлиб ҳисобланмайди.

Дивидендлар корхонагизнинг харажатлари бўлиб ҳисобланмайди. Фойдани тақсимлаш (дивидендларни ҳисоблаш) ҳисобот даврининг соф фойдасидан амалга оширилади ва бухгалтерия ҳисоботида куйидаги проводка билан акс эттирилади (Йуришқоманинг 284-банди 1-сатри, 23.10.2002 йилда 1181-сон билан рўйхатдан ўтказилган 21-сон БҲМСга 2-илова):

8710-«Ҳисобот даврининг тақсимланмаган фойдаси (қопланмаган зарар)» ёки 8720-«Йиғилган фойда (қопланмаган зарар)» (ўтган ҳисобот йилининг фойдасини тақсимлаганда) ҳисобварағининг дебети

6610-«Тўланадиган дивидендлар» ҳисобварағининг кредити.

Операциялар амалга оширилганини қайд этувчи бошланғич ҳисоб ҳужжатлари ва уларни ўтказишга доир фармойишлар хўжалик операцияларининг бухгалтерия ҳисоби учун асос бўлади («Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Қонуннинг 14-моддаси). Бухгалтерия ўз корхонасининг муассисларига дивидендларни ҳисоблаш бўйича операцияларни муассисларнинг умумий йиғилиши баённомаси ёки мулкдорнинг қарорига асосан ҳисобга олади.

2019 йил якунлари бўйича ҳисобланган дивидендлар муассисларнинг баённомасига (қарорига) мувофиқ фойда ҳақиқатда муассисларга тақсимланган даврда – сизнинг вазиятда 2020 йилнинг I чорагида бухгалтерия ва солиқ ҳисоботида акс эттирилиши керак.

2. Йўқ, ҳисоботда акс эттириш керак эмас.

«Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот»нинг (2-шакл, АВ томонидан 24.01.2003 йилда 1209-сон билан рўйхатдан ўтказилган) молиявий ҳисоботида харажатлар Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тарти-

би тўғрисидаги низомга (ВМнинг 5.02.1999 йилдаги 54-сон қарори билан тасдиқланган) ҳамда Хўжалик юритувчи субъектларнинг молия-ҳўжалик фаолияти бухгалтерия ҳисоби ҳисоботлар режасига (21-сон БҲМСга 1-илова) мувофиқ акс эттирилади. Мазкур норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда дивидендлар муассисларга дивиденд тўлаши керак бўлган юридик шахснинг харажатлари сифатида келтирилмаган. Шу туфайли уларни 2-сонли шаклда акс эттириш керак эмас. Бинобарин, муассис-юрidik шахслар томонидан олинган дивидендлар уларнинг молиявий фаолиятдан олинган даромади сифатида 2-сонли шаклда акс эттирилиши керак.

Солиқ ҳисобини юритиш мақсадида дивидендлар чегириб ташланмайдиган харажатлар деб эътироф этилади (СК 317-м. 24-б.). Шунинг учун Фойда солиғининг ҳисоб-китобини (3-илова, АВ томонидан 24.02.2020 йилда 3221-сон билан рўйхатдан ўтказилган) тўлдиришда уларни харажатлар таркибига акс эттирсангиз, уларни чегирилмайдиган харажатлар рўйхатида акс эттиришингиз керак бўлади. Бунинг оқибатида солиқ солинадиган база ўзгармайди.

Ольга БУСАРОВА,
«Norma» МЧЖ эксперти.

✓ ҚОНУН ВА ИЖРО

КАРАНТИН ТАЛАБЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК КУЧАЙТИРИЛДИ

Республикада «Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодексларига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун (26.03.2020 йилдаги ЎРҚ-613-сон) қабул қилинди.

Хусусан, Жиноят кодекси янги 244⁵-моддаси (Карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар тарқалиши ҳақида ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатиш) билан тўлдирилиб, карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликларнинг пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар тарқалиши ҳақида ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланди.

Модданинг иккинчи қисмига кўра шундай маълумотларни нашр қилиш ёки бошқа усулда кўпайтирилган матнда ёки ОАВ, шунингдек Интернет тармоғи орқали тарқатган шахслар эндиликда 3 йилгача озодликдан маҳрум қилинишлари мумкин.

Шу билан бирга, Жиноят кодексининг 257¹-моддаси матни (Санитарияга оид қонун ҳужжатларини ёки эпидемияга қарши кураш қоидаларини бузиш) тўлдирилиб, унга кўра санитарияга оид қонун ҳужжатлари ёки эпидемияга қарши кураш қоидаларини бузиш, шу жумладан карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида давлат санитария назорати органларининг тиббий текширувдан ўтиш ва даволаниш, карантинни ўтатиш учун белгиланган жойларга етиб бориш ва ушбу жойларни белгиланган муддат давомида тарқатмаслик, касаллик юқиш хавфи мавжуд бўлган даврда мулоқотда бўлган шахслар ва борилган жойлар ҳақидаги маълумотларни ошкор қилиш тўғрисидаги ёки бошқа қонуний талабларини узрли сабабларсиз бажармаслик одамларнинг оммавий касаллишига олиб келса жиноий жавобгарлик белгиланди.

Бундан ташқари, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 54-моддасига (Эпидемияларга қарши кураш қоидаларини бузиш) қўшимчалар киритилиб, унга кўра карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида ваколатли органнинг махсус талабларига зид равишда жамоат жойларида ниқобсиз бўлиши базавий ҳисоблаш миқдорининг 5 бараваригача миқорда жарима солишга сабаб бўлади.

Қонун 2020 йил 26 мартдан кучга кирган.

ДБҚ Суриштирув ва маъмурий амалиёт бошқармаси.

Бутун дунёни хавотирга солган коронавирусдан азият чекаётганларнинг сони кундан-кунга ортиб бормоқда. Биргаликда, ҳамжиҳатликда амалга оширилаётган ишлар ўз натижасини беришига умид билдирилмоқда.

✓ ДАВР НАФАСИ

ПАНДЕМИЯГА ҚАРШИ ҲАМЖИҲАТЛИКДА КУРАШАМИЗ

Коронавирус пандемияси ва глобал инкироз ҳолатларининг иқтисодий тармоқларига салбий таъсирини юмшатиш, импорт қилинадиган озиқ-овқат маҳсулотларининг тезкор тартибда, шу жумладан рухсат берувчи ҳужжатларни республикада худудига кириб келгунга қадар бериш орқали божхона расмийлаштируви механизмини жорий этиш ҳамда карантин даврида ташқи иқтисодий фаолият катнашчилари учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида юртимизда қўшимча чора-тадбирлар белгиланди. Хусусан, карантин ҳолатида озиқ-овқат ва кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, дори-дармон ва тиббиёт ускуналари, гигиена воситалари каби товарлар билан узлуксиз таъминлаш учун уларнинг импортини тезкор равишда амалга ошириш учун бир қатор энгилликлар яратилди. Масалан, битта шартнома доирасида олиб келинаётган ушбу турдаги товарларнинг соғлиққа зиён бўлмаслигини тасдиқловчи санитария хулосасини бир календарь йилига бериш, товарни текширишдаги тақорланишнинг олдини олиш мақсадида СЭС хулосасига эга шундай товарларга мувофиқлик сертификати талаб қилмаслик тартиби жорий қилинди. Шунингдек барча рухсатнома ҳужжатларини олиш учун интернет тармоғида «Ягона дарча» тизими орқали мурожаат қилиш механизми жорий қилинди.

Тошкент шаҳар божхона бошқармасининг ТИФ божхона постларида коронавирус пандемиясига қарши кучайтирилган тартибнинг амал қилиш даврида божхона расмийлаштируви тўхтовсиз давом эттирилмоқда. Шу билан бирга экспорт-импорт жараёна-

ларнинг барқарорлиги таъминланиб, аввалгидек ҳеч қандай чекловларсиз фаолият юритилмоқда.

Рақамларга мурожаат қилсак, 2020 йилнинг 1 чораги мобайнида Тошкент шаҳар божхона бошқармасининг ТИФ божхона постлари орқали хориждан келтирилган салкам 134 млн АҚШ доллари қийматидаги 271,1 минг тонна озиқ-овқат маҳсулотлари импорт божхона режимида расмийлаштирилди.

Шунингдек, ушбу давр мобайнида хорижий давлатларга 246,5 млн АҚШ доллари қийматидаги салкам 186 минг тонна товарлар экспорти амалга оширилди.

Пандемия шароитида божхона органлари ўзлари юклатилган масъулиятни чуқур ҳис этиб, санитария қоидаларига риоя этган ҳолда, қисқа муддатларда божхона расмийлаштирувини амалга ошириш, божхона қонунбузилиш ҳолатларини аниқлаш, божхона тўловларини давлат бюджетига ўз вақтида ва тўлиқ ундирилишини таъминлаш каби вазифаларни бажариб келишмоқда.

Шу ўринда ТИФ қатнашчилари ўз фаолиятини амалга ошириш жараёнида юзага келаятган, жумладан божхона расмийлаштируви билан боғлиқ бўлган ҳар қандай масалалар юзасидан ДБҚнинг қисқа 11-08 рақамли «Ийонч телефони»га ёки Тошкент шаҳар божхона бошқармасининг (71)120-76-76 телефон рақамига мурожаат этишлари мумкинлигини эслатиб ўтамыз.

Тошкент шаҳар божхона бошқармаси
Ахборот хизмати.

КУРСАНТЛАР «Е-ТА'ЛИМ» ПЛАТФОРМАСИ ОРҚАЛИ ЎҚИТИЛМОҚДА

ДБҚ Божхона институтининг 600 нафарга яқин курсантлари айти пайтда республикадаги санитария-эпидемиологик ҳолат барқарорлашгунга қадар карантин қоидаларига қатъий риоя қилган ҳолда ўз уйларида бўлиб туришибди.

Институтда ўқув жараёнининг узлуксизлигини таъминлаш ва курсантларнинг билим олиш даражасини масофадан туриб методик қўллаб-қувватлаш мақсадида «Е-Та'лим» масофавий таълим тизими йўлга қўйилди. Тизим таълим йўналишидаги шунга ўхшаш тайёр хорижий платформаларга асосланмайди. У божхона органларининг хусусиятларидан келиб чиқиб, ДБҚ ва Божхона институти дастурчилари томонидан бутунлай янгича ёндашувлар асосида ишлаб чиқилган. Курсантлар интернет браузердаги ҳаволадан шахсий логин ва пароллар асо-

сида кириб, тизимдан фойдаланадилар.

Тизим контенти шу кеча-кундузда 300 дан ортик маъруза матнлари, 150 га яқин видео ва аудио машғулотлар, 250 дан ортик кўргазмалар тақдимотлар, 3 200 дан ортик турли шакл ва форматдаги материаллар, 700 дан ортик тест топшириқларидан иборат бўлиб, улар деярли ҳар куни янгиланиб бормоқда.

Видеомашғулотларни тасвирга

олиш ва монтаж қилиш учун институтнинг ўзида видеостудия ташкил қилинган.

Масофавий таълим бир томонлама бўлиб қолмаслиги учун устоз ва курсантлар ўртасидаги иккитомонлама визуал дарс машғулотлари Zoom дастурий воситаси орқали видеоконференция шаклида ўтказилишига ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда.

ДБҚ Ахборот хизмати.

«КОРХОНА ЮРИСТИ»

электрон маълумотнома тизимини ЎЗБЕК ТИЛИДА тақдим этамыз

Тошкент ш., Миробод тумани, Ҳафизимаржон кўч., 1/1.

Тел. (71) 200-00-90. E-mail: office@norma.uz, web: www.norma.uz

РЕКЛАМА

ПОЧТА КУТИСИ

ТОВАРНИ БОЖХОНА ОМБОРИДАН ТАШҚАРИДА САҚЛАШ

? Божхона кодексига мувофиқ декларацияни бериш муддати – товарни етказиб бериш (етиб келиш) кунидан бошлаб 15 кундир. Одатда, импорт қилинаётган товарни ИМ40 режимида жойлаштириш учун хужжатларни (мувофиқлик сертификати, санитария-эпидемиология хулосаси ва ҳ.к.) расмийлаштириш талаб қилинади.

Импорт қилинган товарларни декларация тақдим этилгунга қадар божхона омбори бўлмаган жойларда (масалан, харидор-импорт қилувчининг ўз омборида) божхона назоратидан ўтказиш тартиб-таомиллари, ҳуқуқий асослари ва сақлашнинг тартиби қандай?

Товар тайинланган жойга етиб келган пайтдан бошлаб декларация тақдим этилгунга қадар божхона постлари ва декларант амалга оширадиган барча ҳаракатларни тушунтириб беришингизни сўраймиз. Декларация берилгунга қадар товарни ўз омборида сақлаб турса бўладими?

– Олиб кириладиган ёки олиб чиқилаётган товар божхона омбори ҳисобланмайдиган жойда тургани ҳолда божхона омбори божхона режимига қуйидаги ҳолларда ваколатли шахсининг аризасига кўра жойлаштирилади:

- товар ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, унинг ташқи ўлчамлари, физик кўрсаткичлари туфайли ёки

кимёвий хоссаларига кўра ёхуд сақланишига доир алоҳида шартлар қўйилиши туфайли божхона омборига жойлаштирилиши мумкин бўлмаса;

- товар етказиб бериладиган жойда божхона омбори мавжуд бўлмаса.

Божхона омбори божхона режимига жойлаштирилган товар божхона омбори ҳисобланмайдиган жойлар-

да сақланаётганда қуйидаги шартларга риоя этилиши лозим:

- БКнинг 47-бобига мувофиқ божхона тўловлари тўланишини таъминлаш тақдим этилганлиги;

- товар билан боғлиқ юк операцияларини бажаришга, шунингдек уни исталган бошқа жойга кўчиришга божхона назорати остида йўл қўйилиши;

- божхона омбори божхона режимда турган даврида товарни ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш учун бошқа шахсларга ўтказишга йўл қўйилмаслиги, бундан БКнинг 96-моддасида назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Божхона тўловлари тўланишини таъминлаш шартларига риоя этиш ҳарбий юкларга, инсонпарварлик ёрдами, техник кўмак сифатида олиб кириладиган товарларга ҳамда Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари бўйича халқаро ва хорижий ҳукумат

молия ташкилотлари томонидан берилган қарз (кредит) маблағлари, грантлар ҳисобидан олиб кириладиган товарларга, шунингдек олиб кириладиган Ўзбекистон Республикаси миллий валютасига, чет эл валютасига нисбатан таъбиқ этилмайди.

Товар тегишли божхона режимига жойлаштирилма-

ган ҳолда йўқотилган ёки бошқа шахсларга бериб юборилган тақдирда божхона тўловларини тўлаш олиб кириладиган товар божхона омбори ҳисобланмайдиган жойда гуравергани ҳолда уни божхона омбори божхона режимига жойлаштирган шахс томонидан амалга оширилади (БК 93-моддаси).

КАРАНТИН ДАВРИДА ОЗОД ЭТИЛАДИЛАР

? Президентнинг 29.01.2020 йилдаги 5537-сон Фармонида божхона тўловларини тўлашдан озод этиладиган дори воситаларининг рўйхати чиқди. Лекин мен шу рўйхатни топганим йўқ, Мазкур рўйхатни чоп эта олмайсизларми?

– Сиз кўрсатган рақамдаги хужжат – бу Президентнинг «Ўзбекистон Республикасига коронавируснинг янги тури кириб келиши ва тарқалишининг олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар дастурини тайёрлаш бўйича республика махсус комиссиясини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармойиши (29.01.2020 йилдаги Ф-5537-сон) ҳисобланади.

Президентнинг «Аҳолининг дори воситалари, тиббий буюмлар, тиббий техника ва энг зарур товарларга бўлган эҳтиёжини таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори (27.03.2020 йилдаги 4662-сон) билан коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши кучайтирилган тартибнинг амал қилиш даврида олиб кириладиган тиббий махсуддаги ай-

рим товарларга нисбатан божхона божлари ундирилмайди. Улар қаторида Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги томонидан тақдим этилган рўйхат бўйича божхона чегараси орқали ўтказиладиган зарур дори воситалари, тиббий буюмлар, тиббий техника, уларни ишлаб чиқариш учун ишлатиладиган хом ашё, материаллар ва субстанциялар қиради.

Тартибнинг амал қилиш даврида, истисно тариқасида, Президентнинг Ф-5537-сон Фармойиши билан таш-

кил этилган Ўзбекистон Республикасига коронавируснинг янги тури кириб келиши ва тарқалишининг олдини олиш юзасидан чора-тадбирлар дастурини тайёрлаш бўйича республика махсус комиссиясига:

- импорт қилишда қўшилган қиймат солиғи бўйича имтиёз таъбиқ

этилмайдиган дори воситалари ва тиббий буюмлар рўйхатига (ВМ-нинг 25.02.2011 йилдаги 49-қарори-га 1-илова) қирадиган айрим тайёр дори воситалари ва тиббий буюмларга 3 ойгача бўлган муддатга ҚҚС бўйича имтиёз амал қилиши тўғрисида қарор қабул қилиш;

- айрим турдаги энг зарур товарлар рўйхатини шакллантириш ва уларни импорт қилишда 3 ойгача бўлган муддатга божхона божи ва акциз солиғи ставкаларини 0 фоизгача камайтириш ҳуқуқлари берилди.

Маълумот учун. Соғлиқни сақлаш вазирининг буйруғи (АВ томонидан 20.03.2020 йилда 2809-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Тиббий буюмлар рўйхатига ўзгартиришлар киритилди.

«Божхона» бўлимини махсус мухбиримиз Гулнора АБДУНАЗАРОВА олиб боради.

<p>СОЛИК ва ХАБАРЛАРИ Молиявий-иқтисодий, ахборот-ҳуқуқий газета</p> <p>ТАЪССИСЧИ «Norma» МЧЖ</p> <p>Газета 2018 йил 12 июнда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида рўйхатга олинган. Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 0040. Ҳафтада бир марта сешанба кунлари чиқади.</p>	<p>Бош муҳаррир Фарҳод Собирович ҚУРБОНБОЕВ</p>	<p>Наشر учун масъул – бош муҳаррир ўринбосари, масъул котиб Нодир Носирович АЛИМОВ</p> <p>Саҳифаловчи Наталья БАРАНОВА</p>	<p>МАНЗИЛИМИЗ: 100105, Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1 ТЕЛЕФОН/ФАКС Таҳририят: (71) 200-00-90; E-mail: sbx@norma.uz, gazeta@norma.uz, web: norma.uz</p>	<p>Буна, газеталар, китоблар, газеталарнинг электрон версияларини етказиб бериш ва харид қилиш масалалари бўйича (71) 200-00-30; «Norma» АҚТ бўйича – (71) 200-00-90; рекламани жойлаштириш бўйича (71) 231-07-91 телефон рақамларига мурожаат қилиш мумкин.</p> <p>Газета ношир – «ТОРПРИНТ» МЧЖнинг компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. Наشر кўрсаткичлари: «СБХ» – 188, «НТВ» – 165. Қоғоз бичими – А3. Ҳажми – 4 босма табоқ. Баҳоси келишилган нархда. Буюртма г-415. Адади 650. Газета 2020 йил 13 апрель соат 14.00 да топширилди.</p>
--	---	--	---	--